GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

Litt.
Sv.

ULLNER SPILLROR 1885

Litt.
Sv.

WANDA

SPILLROR

UTKAST

HELSINGFORS
P. H. BEIJER.

Pris 3: mark — 2 kr. 25 öre.

[Constance Maria Ullner]

* 66/266

SPILLROR.

UTKAST

AF

WANDA. [pseud.]

Helsingfors, 1885.
P. H. BEIJER.

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBL.

SPILLROR.

Hon var en liten, ljuslockig tös med vackra ögon, rosiga kinder och små knubbiga händer, som dock voro nog starka, för att orka plocka sönder den ena leksaken efter den andra. Hon hade en egendomlig lust att taga reda på huru allt såg ut inuti, och denna böjelse hade icke försvunnit, fästän hon fått se att det inre af de vackraste leksakerna, de som hade det grannaste yttre, oftast antingen var mycket fult, eller bestod af ett gapande tomrum, ty de allra flesta leksaker äro ihåliga inuti. Och så blef följden af hennes nyfikenhet vanligen tårar, framkallade vid åsynen af de spillror, som lågo kringströdda på golfvet, såsom enda återstoden af de nyss så vackra föremålen, af hvilka hon skulle haft stor glädje, om hon blott ej velat taga så noga reda på deras konstruktion. Hvad hade hon väl med deras inre att skaffa? Af leksaker kan man ej fordra mera, än att de äro vackra utanpå och fägna ögat. Men hon fordrade mera.

De små knubbiga händerna plockade sönder den ena hästen, åsnan, bollen eller luftbalongen efter den andra. Samma öde hade just nu också träffat en vacker vaxdocka, som kunde sluta igen och öppna ögonen, och ropa något, som skulle föreställa „mamma“ och „godnatt“, när man drog på ett vid ryggen fästadt band. Då den kunde så mycket, måste den väl också kunna se vacker ut inuti, tänkte den lilla flickan, och så plockade hon sönder vaxdockan bit för bit, men kom till samma sorgliga resultat, som vanligt. Dockans inre var fult och svart, bröst och mage voro ihåliga.

Och der låg nu den vackra vaxdockan i spillror på golfvet, och den lilla flickan satt bredvid och grät tröstlöst.

* * *

Den lilla, ljuslockiga flickan hade vuxit upp till en vacker ungmö. Hon bar brudkrona och krans, ty för få timmar sedan hade hon blifvit vigd vid en elegant ung man, med ett intagande yttre, och hennes hjerta slog varmt och förtroendefullt, när hennes ögon med stolthet och förtjusning följde hans smärta gestalt, hvar än den visade sig i den smakfullt dekorerade salen.

Den unga bruden hvilade efter dansen, och satt beqvämt tillbakalutad i en länstol i förmaket. En äldre herre närmade sig henne.

— Tillåt en gammal farbror att önska er lycka, sade han hjertligt. Jag har under många år vistats i utlandet, och har ej sett er, sedan ni var en liten femåring, med långa, ljusa lockar. Vid den tiden fann ni ert största nöje i att plocka sönder leksaker, och samma öde drabbade också en vaxdocka, som jag engång skänkte er. Har ni ännu samma lust, att taga reda på huru allt och alla se ut inuti? sporde han leende.

Hon såg tankfull ut.

— Jag tror det.

— Då studerade ni väl noga er fästmans karakter, innan ni blef hans maka, eller var ni kanske rädd att få se den leksaken, er sköna tro, er käraste ungdomsdröm, gå i spillror?

— Nej, det var jag inte, försäkrade hon varmt. Jag kände, att jag denna gång funnit ett stöd för hela lifvet, der både skal och kärna voro vackra.

— Det hade allt varit bättre, att först taga reda på huru den leksaken såg ut inuti, innan man gick i brudstol. Kanske är den lika ihålig, som vaxdockan! mumlade gamla farbror i skägget,

men lyckligtvis hörde bruden det icke, ty hon dansade redan bort med en af marskalkarne.

Den långa slöjan hade blifvit rifven, och bruden skyndade in i toilettrummet, för att reparera skadan med några knappnålar. Der var ingen, utom hon. Rummet bredvid var hennes egen kammare, hvilken hon under många år bebott som ung flicka. Det var nu mörkt och dörren, som ledde dit, stod på glänt. Hon hörde ett lätt prassel der inne, nej! det var röster. Hon tyckte sig igenkänna sin makes röst. — Med hvem kunde han tala der inne, hvad gjorde han der i mörkret?

Hon stod tyst, orörlig, lyssnande. Hennes hjerta klappade häftigt. Hon kunde nu urskilja två röster — den andra var hennes bästa väns. Lösryckta ord af ett samtal nådde hennes öra.

. . . . . „Elna, älskade Elna, gif mig en kyss — en afskedskyss . . . det blir ju den sista! Du vet mycket väl, att du är min enda kärlek, att jag aldrig älskat någon annan än dig . . .

— Men hvarför?

— Du är fattig, hon är rik, och jag är — ruinerad . . .“

Bruden ilade ut ur rummet. Hon ville icke höra mera. Hon nästan flög genom våningen,

in i ett aflägset beläget, litet kabinett, der hon kastade sig ned i en hvilstol och betäckte ansigtet med händerna.

Huru länge hon suttit i denna ställning, visste hon ej sjelf, men hon ryckte häftigt till, när hennes make lätt vidrörde hennes arm, och i smekande ton hviskade:

— Älskade, hvarför sitter du här så ensam? Tag min arm, kotiljongen börjas genast ... Men hvad felas dig? Är du sjuk? Du är ju dödsblek!

Hon svarade intet, men brast ut i ett häftigt, skallande skratt, som kom honom att rysa. Derpå ryckte hon våldsamt brudkronan från hufvudet och kastade den på golfvet, så att myrtenqvistarne flögo hit och dit, och den svarta ståltråden framskymtade på flera ställen.

— Min Gud, hvad gör du? utbrast han förskräckt.

— Af leksaker kan man ej fordra mera, än att de äro vackra utanpå, svarade hon bittert.

Då hon kort derpå, med högburet hufvud och trotsig blick, vid sin elegante makes arm, sväfvade genom bröllopssalen, var ingen af gästerna nog skarpsynt, för att se det hennes lefnadslycka, liksom fordom hennes leksaker, för få ögonblick sedan gått i spillror.

RESIGNATION.

Natten var förliden och solen hade nyss uppgått, den klara, varma julisolen.

Rågaxen svajade för den lätta morgonvinden, och hela naturen tycktes uppfriskad. Men vid närmare betraktande kunde man se att grässtråna sågo modstulet slokiga ut, och att sädesaxen voro skadade af köld. Det hade varit frost i natt.

I torpet, vid skogsbrynet, stod torparen på trappan och blickade omkring sig. Han såg på sin frosttagna säd, på de nedhängande potatisskaften, på hela årets ändlösa möda, som låg der härjad, förstörd. Han visste att denna syn bebådade hungersnöd för honom och hans hustru.

I går hade allt ännu stått der så lofvande; han hade hoppats så mycket. Han hade känt sig lycklig, vid tanken på att med hustru och barn året om få äta bröd, i hvilket ingen bark blandades. Han hade med lätt hjerta tänkt på alla de många dagsverken, han ensam skulle göra

till den stora gården, ty torpet var för litet, för att kunna aflöna en dräng.

Nu lågo alla dessa förhoppningar, som brutna blommor, omkring honom.

Och likväl sväfvade ett leende kring de nästan jernhårda dragen. Leendet såg ut som om det under frostnatten frusit fast dit så hårdt, att det aldrig mera kunde tina upp och upplösas i en tår.

Torparen kastade då och då en blick mot stugudörren, och såg dervid ut, som om han väntat att den skulle öppnas. Huru såg det då ut der inne?

I spiseln flammade en brasa; på en trefot stod en jerngryta med kokande vatten. Midt på golfvet ett bord, och på bordet låg en afklädd gosse, som kunde vara sex eller sju år gammal. Nu såg han ovanligt lång ut. Ögonen voro slutna, och det ljuslockiga håret föll oordnadt ned öfver pannan. En dödsblekhet hvilade öfver de vackra, regelbundna dragen, som aldrig mer skulle förvridas af qval eller plågor. Dödens lugn hvilade öfver hela den smärta gestalten.

En medelålders qvinna tvättade gossen med det varma vattnet och kammade derpå bort det tofviga håret ur pannan. Genom en viss likhet

med gossen, kunde man sluta till, att det var barnets moder. Sorg och knot mot Försynen tycktes, likt stridande makter, kämpa om väldet i hennes själ, och tryckte turvis sin stämpel på hennes ansigte. En solstråle föll rakt in genom fönstret och gaf barnets anlete ett så lefvande uttryck, att qvinnan upphörde med sitt arbete och tankfull betraktade barnet, som om hon frågat sig sjelf huru vida lifvet verkligen flytt.

Men ute på trappan, stod torparen qvar och väntade.

— Mor! ropade han slutligen.

— Kommer strax! svarade en röst inifrån, och få ögonblick derpå öppnades dörren och qvinnan trädde ut på trappan.

— Jag är så glad, mor! sade mannen.

— Det är inte underligt, att folk tror dig vara litet tokig ibland, när du talar så der befängdt, svarade qvinnan bittert. Glad! när hela årets svett och möda togs af frosten i natt, och vi få vara utan bröd i vinter.

— Och gossen är död! tillade mannen, liksom om han talat vid sig sjelf.

— Är du nu glad åt det också? Och du var dock så lycklig, när han blef född.

— Det var *då* det, kära mor. Men den juli morgonen såg det inte ut, som i dag.

— Det har du rätt i, men hvad har det med gossen att skaffa?

— Jag är så glad, ty nu behöfver pojken min inte frysa och svälta.

— Det är äfven sant, medgaf qvinnan, men vi få i alla fall göra det.

— Med oss är det detsamma, vi äro vanda vid hunger och köld.

— Nå ja!

Hon tyckte alltid att mannen hade rätt, när han talade med henne; men då annat folk ofta menade att han var underlig, då tyckte hon så med.

— Är allt i ordning der inne? sporde mannen en stund derpå.

— Allt, nu får du gå och beställa kistan, men den skall vara riktigt fin och grann!

— Hm. Adjö med dig mor! sade han, då han långsamt aflägsnade sig på gångstigen, som slingrade sig genom skogen. Efter att ännu hafva kastat en blick på det af frosten härjade sädesfältet, och på stugan, der mannen med lian skördat hela hans framtidshopp, sade han ännu en gång, svängande sin trasiga hatt:

— Adjö mor! Jag är så glad!

Men när han hunnit till backsluttningen, och såg det stora utfallsdiket, der qvarnen, som hans lille son byggt, stod qvar, sjönk den starke mannens mod och han brast ut i gråt. För honom syntes det så outgrundligt, att det lilla arbetet kunde stå qvar, då den sexårige byggmästaren var borta för alltid. Och han utbrast med en blick mot himlen:

— Herre, ske din vilje! Tack för att du, då du tog brödet ifrån mig, äfven tog honom, för hvars skull jag med glädje arbetat. Jag vill åter plöja den frusna tegen, till dess du finner den mogen för skörd.

VÅRSTÄMNING.

Hvem tror ej gerna på vårvindens löften, när den, sprittande af lif, brusar genom rymden, bryter vinterns isbojor och framlockar nya bäckar, lockar flyttfoglarne tillbaka, och får solen att stråla så varmt, att lineor och violer, konvaljer och förgätmigej snart skola blomstra på jorden. Ja, hvem tror ej gerna på vårens löften! Man tror på dem lika fast, som den sextonåriga ungmön tror på sin första kärleks föremål, när han svär att älska henne evigt. Det faller henne lika litet in att han, innan nästa vårsol strålar på himlen, kan hviska samma ord till en annan rödkindad, leende tärna, som oss att den varma vårvinden kan vara falsk och snart förvandlas till en isande orkan, som inom få ögonblick kan taga lifvet af de nyss till lif väckta blåsipporna. Inom oss bor en längtan efter något evigt bestående, men vi kunna ej ens lita på oss sjelfva.

Dessa ord: „Vi kunna ej ens lita på oss sjelfva!“ uttalade Einar Vårdröm just nu, der han

satt i kärran och åkte framåt längs den sneda, dåliga landsvägen. Hästen gick i sakta traf, ty den var mager och skral, och skjutspojken såg dåsig och trög ut. Einar hade också glömt att mana på den trötta kampen, ty han satt försjunken i tankar. Han såg ej att himlen var mulen, han märkte icke att små snöflingor jagade hvarandra i luften, och att vinden susade hotfullt i furornas toppar. Han hade förgätit den yttre verlden, hade till och med glömt den nya, hvita studentmössan med den gyllene lyran, som han sedan några dagar var nog lycklig att bära, och som han eljest brukade sorgfälligt placera på det mest klädande sätt, så att de ljusa lockarne blefvo i tillfälle att titta fram i pannan och bakom öronen. Det hade han glömt, således måste tankarna hafva tagit en ovanligt allvarlig riktning.

Ja, det hade de också gjort!

I går hade han lemnat universitetsstaden, och nu bar det af till hemmet, prestgården i S.

Men det var ej saknaden af hufvudstadens buller, ej tanken på dess nöjen och förströelser, som upptog honom. Han tänkte på ett bref, som han hade i fickan.

Det var svaret på ett frieri som han skrifvit samma dag han blifvit öfvertygad om att ej bli kuggad i studentexamen. Så fort han fått sitt utgångsbetyg från läroverket, hade han jublande af fröjd tömt några glas vin med ett par vänner. Derefter hade han begifvit sig hem till sin lilla studerkammare. Vädret hade varit härligt, himlen blå och stjernbeströdd. Han blickade uppåt. Vinet hade eldat honom och gifvit honom en högre lyftning. Han kände sig vekt stämd. Han mindes så tydligt en förtjusande flicka, som gjort ett lifligt intryck på hans hjerta. Förliden sommar hade han råkat henne några gånger, ty hon var intim väninna till hans syster, och dotter till prosten i grannsocknen. Sedd i minnets förskönande spegel, föreföll hon honom nu långt mera hänförande, än då. En onämnbar längtan efter kärlek hade vaknat i hans själ. Hvad hade han ej velat gifva, om han nu haft en qvinlig väninna att tala med, en öm mor, en syster, som förstått tyda hans känslor. Men han hade ingen.

Hvarför skulle han ej fria till henne? Hon var visst sex år äldre än han, men hvad gjorde det, blott man älskade hvarandra! Och säkert

älskade han henne, derom var han i detta ögonblick fullt förvissad.

Han gick hem, kastade ytterrocken på en stol, tände ljuset, fattade pennan och hade inom en half timme komponerat ett bref, ett riktigt litet mästerstycke i hans egna ögon, deri han anhöll om hennes hand. Klart och tydligt hade han förklarat huru deras framtid skulle gestalta sig. Om sex dagar skulle han vara förklarad student och hafva lyra på mössan, det kunde hon läsa i alla tidningar. Och om sex eller sju år kunde de säkert gifta sig! Hvad är väl några års väntan för varma, trofasta hjertan, och han älskade ju henne för hela lifvet, derom var han sjelf öfvertygad.

När brefvet var färdigt, skyndade han att försegla det och förse det med ett frimärke. Sedan begaf han sig ännu engång ut i den ljusa vårnatten, för att nedlägga brefvet i en postlåda.

När det var gjort, skyndade han hem, lade sig och sof inom tio minuter en nitton årig ynglings lugna, sorgfria sömn.

När han uppvaknade följande morgon, tyckte han sig vara en särdeles betydande person, och han sade sig väl tjugu gånger, att han inom fem dagar kunde vara „förlofvad karl“. I denna tanke låg på samma gång ett visst vemod, men han

tog i alla fall för gifvet att hon skulle svara ja. Huru skulle väl något annat kunna komma i fråga! tänkte han, då han såg sin friska, vackra bild i spegeln.

Men i går aftse hade postbudet hemtat hennes svar. Det innehöll — ett afslag.

Hans egenkärlek hade fått ett djupt sår, så mycket mera, som brefvet var hållet i en nästan skämtsam ton. Der stod bland annat:

„Jag kunde hafva svarat dig ja, men tacka din lyckliga stjerna och magister X, adjunkt hos min far och min fästman sedan två år, för att det blef nej, ty inom en månad skulle du ångrat att så tidigt hafva bundit dig. Följ mitt råd och vänta ännu några år!“

Han satt nu och försökte inbilla sig att han var djupt olycklig, att smärtan inom kort skulle bleka de friska rosorna på hans kinder, släcka glansen i hans ögon och . . .

Men se! der syntes redan hemmet i dalsänkningen. Gamle Toms skall hördes tydligt och något ljust syntes vid allégrinden . . .

Solen bröt plötsligt fram mellan molnen och belyste två rosenkindade unga flickor, som skyndade till studentens möte, gladt utropande:

— Hurra för din lyra, Einar!

Han hoppade ned från kärran. Den ena af de unga damerna var hans syster, den andra, mörklockiga tärnan kusin Helfrid, som han ej sett på tio år. Så utmärkt vacker hon blifvit! Han kunde ej taga ögonen ifrån henne!

— Nå, Einar, skall du ej begagna dig af dina kusinsrättigheter och kyssa Helfrid! utbrast systern, sedan hon omfamnat honom.

Han slog blygt armen om hennes lif...

— Det var helt visst bra, att jag fick korgen i går! tänkte han.

„Inom en månad skulle du ångrat dig", hade hon skrifvit. Och det var nu blott en dag sedan han fått brefvet!

STJERNHOF.

Det var en mulen höstdag. Himlen var fullströdd med mörka, hotande moln, luften var dimmig och tung och regnet föll i strömmar. Tåget mellan Stockholm och Göteborg framilade dock med vanlig fart, uppehållande sig blott de föreskrifna minuterna på de små mellanstationerna.

Jag satt vid ett kupéfönster och blickade ut; genom de våta, dimmiga rutorna tog sig allt ganska otrefligt ut. Kanske äfven den svarta rök, lokomotivet utångade, och som strök förbi fönstret, kom mig att se allt uti en dyster färgton. Nog af: jag satt försjunken i mörka tankar, då konduktören plötsligt utropade: „Stjernhof!“

Jag kände mig genast vekt stämd, tillslöt ögonen och såg i fantasin en vacker vårbild af ljus och lycka. Jag såg ett förtjusande litet stationshus i Schweitzer stil, omgifvet af hagtornshäckar och jasminbuskar, rosor och slingerväxter, som smögo sig så tätt kring den lilla verandan, att de nästan förvandlade den till en löfsal.

Fönstren till verandan stodo öppna. Mellan löfverket syntes det ljuslockiga hufvudet af en ung qvinna, med ett lekande barn på armen. Hon såg så glad ut, att det gjorde en godt i själen att se på henne. Ögonen strålade, läpparne logo och kinderna rodnade af helsa och ungdomskraft. Hon var ej hvad man i dagligt tal kallar vacker, men öfver hela hennes väsende hvilade ett drag af godhet och välvilja, som gjorde ett oemotståndligt godt intryck. Solen kastade sina sista strålar öfver det lilla huset. Den unga qvinnan satte sig på en stol mellan slingerväxterna, och tog barnet i sin famn, i det hon böjde sig framåt och ropade genom den öppna dörren:

„Sjung en visa, syster Elsa, lille Olof börjar blifva orolig!“

Då öppnades pianot derinne och en mjuk, behaglig qvinnoröst sjöng följande lilla vaggsång:

Sof du min lilla,
Sorger och villa
Känner ej du.
Lifvet det långa,
Sorgerna många
Döljas ännu.

Englarne leka,
Leende smeka
Kinden så röd.
Vänligt dig akta,
Bära dig sakta
Bort från all nöd.

Sof i ditt rike;
Skuggorna vike
Bort från din stig.
Skyddande hamnen
Är modersfamnen. —
Skydde den dig!

Der blott du spårar,
Eviga vårar,
Ljus, harmoni.
Sof ljuft och stilla,
Hjertevän lilla,
Lycklig och fri!

Barnet hade sakta inslumrat, medan ett fridfullt uttryck hvilade öfver det lilla ansigtet.

Just nu afgick aftontåget. Uppför gången kom en ung man gående med raska steg. Att det var stationschefen, kunde man se af den uniform han bar.

Han skyndade upp på den lilla verandan, och efter att hafva tryckt en lätt kyss på sin unga hustrus läppar, tog han den lilla på ena armen, slog den andra om hennes lif och så försvunno de genom dörren, som ledde in från den lilla verandan.

„Gnesta, femton minuter!“ ropade konduktören med hes röst. Jag slog upp ögonen och märkte till min ledsnad, att jag drömt en lång stund och att vi för längesedan passerat Stjernhof, som jag dock gerna velat taga i litet närmare ögonsigte.

Namnet Stjernhof uppväcker hos mig en hel verld af minnen. Denna lilla station utgjorde en gång en ungmös framtidsdröm, det ställe, der hon i hoppets ljusa verld rörde sig vid sidan af sin älskade i ett angenämt, fridfullt litet hem, måhända liknande det, jag just nu sökt teckna. Han, som fått hennes unga hjertas första kärlek, skulle bli stationschef på Stjernhof. Han hade sökt denna plats med goda utsigter att få den, ty han hade länge tjenstgjort för en annan och kände sig sålunda fullt kompetent att sköta en

dylik plats, men — huru det var, gafs den bort åt en annan, som hade mera „relationer“. Vår unge vän var alls icke hemma i konsten att bocka, och hade, till sin egen olycka, aldrig lärt att ödmjuka sig „för dem, som magten hafva“. Han hade nu engång fått den märkvärdiga idén, att försöka hjelpa sig sjelf fram i verlden, utan afseende på höga förmäns gunst, derför gick det också småningom nedåt med honom, och slutligen blef han likgiltig för allt, och förde sedan ett intresselöst lif, som renskrifvare åt en länsman på landet.

Hon slog upp förlofningen, ty icke kunde hon „viga sig vid en så osäker framtid“ . . . . . Nej! Hon följde i stället förståndets röst och praktiska vänners råd, och gifte sig med en rik grosshandlare i Göteborg, som „gjorde i“ kolonialvaror, socker, tobak, kaffe, etc. Men om han gjorde hennes lycka, eller om lyckan „gick upp i rök“, som större delen af de varor han försålde, låta vi vara osagdt.

Höststormen hven och vinden slog hvinande mot kupéfönstret. Jag drog ytterrocken tätare omkring mig och slöt åter ögonen, öfvertygad om att små stationshus taga sig bäst ut i fantasiens

verld, ty der kan man, när man vill, se dem begjutna af klara solstrålar och befolkade af glada, lyckliga menniskor.

DISSONANS.

Regnet nedstörtar i strömmar, ett efterlängtadt regn, ty jorden är torr, som krut, och växterna se tvinande ut. Jordbrukarne jubla öfver att den törstande jorden ändtligen skall friskas upp en smula.

I det stora godsets i modern stil uppförda karaktershus äro gardinerna nedfälda i alla rummen åt gårdssidan. Unga frun är mor sedan fyra veckor, och tål ej vid stark dager. Solen får aldrig, ens under vanliga förhållanden, blicka in i hennes af svällande kuddar, portièrer och täta draperier uppfylda boudoir. Hon älskar halfdagrar, stängda fönster, stark blomsterdoft, Wagners musik och moderna böcker, helst af fransyska författare.

Han, mannen, bor åt södra sidan och har gardinerna uppdragna i sina båda rum. Han låter gerna solen komma in, ty han fryser alltid. Cognac och vatten stå ständigt på hans bord, men han kan aldrig bli varm, oaktadt han

flitigt begagnar sig af den värmande drycken. Sommar och vinter går han klädd i ylle närmast kroppen, men det hjelper icke. Han röker turkiska opicigaretter, för hög diet och reser hvart annat år till Carlsbad. Han läser med förkärlek Strindberg och Herman Bang, när han någon gång läser. Han tycker illa om ensamheten, och hvart annat år, då han anser sig böra tillbringa sommaren på sitt fädernegods, hvilket i generationer tillhört ätten, är hans lynne i ständigt uppror.

Han går ogerna in till sin hustru. De iakttaga ett välvilligt sätt emot hvarandra, då de äro i sällskap, men komma alltid i strid, då de äro på tumanhand. Och som de båda äro nervösa, undvika de, på läkarnes inrådan, å ömse sidor sinnesrörelser, och hålla sig helst ifrån hvarandra.

I tio år hafva de lefvat ett barnlöst äktenskap. För fyra veckor sedan skänkte hon honom en dotter.

Han hade gladt sig åt tanken att få ett barn, men hade så säkert hoppats, att det skulle bli en son, att han kände sig, som den mest förorättade menniska i verlden, när läkaren underrättade honom om, att han var far till en liten mörklockig flicka.

— En nervös, sentimental, hysterisk varelse till i huset! utbrast han misslynt, liksom om inte en gosse hade kunnat ärfva samma egenskaper. Och dessa sina känslor lät han hustrun så tydligt märka, att förhållandet dem emellan, efter barnets födelse, blef nästan ännu sämre, än det varit förut.

Han går fundersam af och an i sitt rum, rökande en cigarett — den tjugonde i dag. Om två dagar skulle det bli barndop, och han funderade på, huruvida han då skulle bjuda på champagne eller icke. Något tal brydde naturligtvis hvarken han eller någon af gästerna sig om att hålla — det var ju bara en flicka. Några flere barn hade han knappast något hopp om att få, och det var han just ej heller särdeles angelägen om, ty det kunde ju åter blifva en flicka. Och hvem garanterade honom, att hon ej blef både ogift och en emanciperad, arbetande nutidsqvinna — och han hade antipati för hvardera slaget. Qvinnor, inneslutna i halfmörka, parfymerade bodoirer, med draperier och mjuka kuddar, var han också trött vid . . . ehuru de utgjort det enda slag af qvinnor han brytt sig om.

Nu ringer middagsklockan. Han går in i matsalen, tar plats vid matbordet och sammanträffar der, för första gången i dag, med sin hustru.

Djup tystnad under hela måltiden, ända tills desserten serveras. Då säger hon:

— Vill du ej komma in till mig efter middagen och se lillans dopkostym? Den är rigtigt vacker; jag fick i går hem den från Paris.

— Det intresserar mig inte! För öfrigt tål jag inte vid den starka parfymdoften inne hos dig.

— Den är icke plågsammare, än tobaksröken i ditt rum.

— Möjligt! En hvar har sin smak.

Hon ser nedslagen ut, men återtar ett par minuter derpå:

— Har du skickat efter champagne till barndopet?

— Behöfs inte! Hade du skänkt mig en gosse . . .

— O, hvad jag är olycklig! utropar hon, brister ut i gråt, skjuter stolen häftigt från bordet och lemnar rummet.

— Och jag med! tänker mannen, i det han likväl lugnt äter upp sin dessert och dricker ett par glas xeres, för att värma sig. Derpå går han in i sitt rum, tänder en cigarett, kastar sig i hvilstolen och mumlar filosofiskt för sig sjelf:

— Lifvet har då ej att bjuda på annat, än svikna förhoppningar.

„GENGÅNGARE.“

(En julhistorie.)

De voro nyss gifta. För tre månader sedan hade de blifvit vigda, och i dag, den 24 december 1884 på morgonen, hade deras första lilla tvist uppstått.

Hon var ung, omkring tjugu år. Utan att vara vacker, hade hon ett älskligt utseende. Godhet och qvinlighet voro de förherskande uttrycken i hennes näpna, lilla ansigte. Hyn var frisk, vittnande om god helsa, håret blondt, lemmarne fina.

Han såg ut att vara omkring trettio år. Hans uppsyn var energisk och beslutsam, pannan hög och redan försedd med åtskilliga rynkor, ögonen mörka. Man kunde se, att han tänkte mycket.

De sutto som bäst vid frukostbordet i sitt lilla hem.

Vattnet i theköket kokade hemtrefligt, brasan brann i kakelugnen. Solen sken ute och kastade några lifvande strålar in genom fönstret,

rakt på blomkorgen, der en högröd kamelia som bäst höll på att öppna en af sina knoppar.

Hon räckte mannen ett glas the. Han tog emot det, ställde det på bordet och tände derpå sin cigarr.

— Hör på, Anna lilla, utbrast han plötsligt, jag hoppas du ej ämnar ställa till några dumheter i dag!

— Hvad menar du med dumheter, Karl?

— Julträd, julbord, julklappar och allt det der skräpet. Jag har glömt säga dig det förut, men jag tog för gifvet, att du skulle dela mina åsigter. Jag tål ej den der gamla plägseden, att fira julqvällen. Fruntimren sitta uppe under veckotal före jul, vaka nätterna igenom, göra sig onödigt besvär och anstränga sina ögon för att brodera skriftygsmattor, dynor, skräpgömmor och jag vet ej allt, åt bröder och män, som ej sätta det ringaste värde derpå. Och julmaten tycker jag icke om. Lutfisk och risgrynsgröt kan jag ej med. Låt för all del bli att förpesta luften i qväll med lutfiskångor, ty det tål jag inte!

Den unga fruns ansigte hade plötsligt fått ett mycket sorgset uttryck, men det lade han ej märke till.

— Min snälla Karl, jag har alltid varit van att fira julen. Hemma på landet, med mina många syskon, hade jag så roligt, och vi gladde oss åt julen redan flera veckor på förhand. Och utan julträd ville jag ej vara. Tänk så många minnen, som knyta sig dervid och —

— Att fira julqvällen är en gammal, dum plägsed, kära Anna! afbröt mannen otåligt. Gengångare, intet annat än gengångare! Det tillhör vår tid att försöka utrota sådana. Om man rätt söker efter, kan man finnade fördömda gengångarne öfver allt. De bestå ej blott i ärfda, olycksbringande anlag och passioner, men äfven i förkastliga vanor och plägseder, till hvilka också firandet af julqvällen hör. Tänk så mycket penningar, som kastas bort på onödiga gåfvor och skräp, som mänskligheten lika gerna kunde hjelpa sig förutan. Man köper den ena obehöfliga saken efter den andra, men det måste köpas, ty julklappar skall det naturligtvis vara! Och på alla julmarknader och utställningar skall man förstås gå, ty så brukas det.

— Men tänk så mycket godt man äfven gör om julen!

— Kan du uppgifva ett enda exempel?

— Insamlingarna åt de fattiga.

— Min söta vän, de kunde lika gerna ske hvilken annan tid på året, som helst. Du får icke hänga fast vid gengångare, Anna, de måste utrotas. Nu går jag på tidningsbyrån och skrifver en artikel om det onödiga, förkastliga bruket att fira julafton. Jag skall kalla min uppsats „Gengångare“ och bevisa att dylika ej blott uppträda, som hemska anlag, som gå igen från led till led, men äfven som kostsamma, onödiga plägseder.

— Vill du hafva ett glas thé till, Karl? frågade den unga frun, som ville afbryta det för henne oangenäma samtalsämnet.

— Nej tack, svarade han. Jag skyndar nu på tidningsbyrån, och annandag jul får du kanske se min artikel i tryck. Var icke ledsen, lilla vän, tillade han, klappande henne på kinden, för det du ej får fira jul och för att du icke får några julklappar af din gubbe, som ogillar hela idén. Men det tror jag du ej kan vara. Du är ju nu, som alltid, min förståndiga lilla hustru, som finner att din man har rätt!

Hon tvingade sig att antaga en förnöjd uppsyn och nickade.

Han gick.

Men mannen hade ej ens hunnit ned för trapporna, innan den lilla frun brast ut i tårar. Julen, hennes kära jul, skulle ej få firas! Och granen, som stod färdig klädd i köket, skulle ej få hemtas in! Hon hade klädt trädet helt enkelt och endast prydt dess gröna grenar med hvita bomullstoppor, som skulle föreställa snö, och emellan dem uppsatt en mängd ljus. När de tändes och glittrade mellan qvistarne, kunde man tänka sig, att man var i skogen, och såg stjernorna blinka mellan granens snöhöljda grenar. Julträdet föreföll Anna, som en helsning från barndomstiden, från glädjens och fridens dagar, från sago- och drömverlden, hvilken man så gerna tror på, som barn, att man aldrig helt och hållet vill upphöra att tro på dem. Åtminstone vill man en gång om året upplifva detta minne.

Hon var så ledsen, så tung till sinnes ... Det var, som om det fallit snö på hennes julglädje, och på alla vackra tankar, hvarmed hon vaknat tidigt på morgonen. Hon hade fröjdat sig så mycket åt julaftonen, på tuman hand med den älskade maken. Hon hade alls icke sörjt öfver, att hon ej denna jul skulle få vara tillsammans med föräldrar och syskon, ty hon hade ju honom, som var henne långt mer än de. Men

hvad skulle hon nu göra med tofflorna hon broderat åt honom, och den svarta nattrocken med det mjuka sidenfodret? Det var verkligen mer än sorgligt! — och den ena tåren trillade efter den andra ned för hennes kinder.

Slutligen föll hennes blick på kameliaknopparne i blomkorgen vid fönstret. Solstrålarne tycktes som bäst leka med dem. Hennes sinnesstämning ljusnade härvid en smula och tankarne togo en gladare riktning. Hon tänkte på att solen, som ej på så länge visat sina lifvande strålar, bestämdt sken i dag, för att det var jul. — Så steg hon upp, stod en stund fundersam vid blomkorgen och fick plötsligt en ljus idé. Denna skulle hon försöka sätta i verket i qväll, och sålunda ändå på sätt och vis förskaffa sig en angenäm julqväll. Julgranen måste uppoffras, det kunde ej hjelpas. Men den skulle gårdskarlens barn få, och denna tanke tröstade henne, ty det är alltid angenämt att kunna glädja andra.

Blott man är en smula diplomatisk, och genom skenbara eftergifter försätter männen vid godt lynne, kan en hustru mången gång genomdrifva sina önskningar.

Så hade Annas mor påstått, och detta yttrande rann den unga frun just nu i hågen.

Det var afton. Klockan slog sju i den lilla salongen, och mannen hade ännu ej hemkommit. Det var besynnerligt! Tänk om han blefve borta hela julqvällen! Det vore ändå det sorgligaste af allt.

Hemmet såg ut som vanligt; intet häntydde på en festlig afton. Ljusen i kronan voro ej tända, som fallet var i våningen midt öfver gatan, och på bordet brann endast lampan.

Slutligen ringde det. Hon skyndade att öppna dörren. Det var mannen. Han blickade vid inträdet i salongen forskande omkring sig, som om han väntat att få se något af allt det han förbjudit. Men när intet deraf syntes till, tog han lugnt plats i soffan.

— Du ser trött ut, min gubbe lilla! sade Anna vänligt.

— Jag är det också. Det fans i dag mer arbete än vanligt på byrån, och jag har skrifvit nästan oafbrutet hela dagen.

— Vill du hafva ett glas toddy?

— Hvarför icke!

— Du skall få det genast, men gå först in i ditt rum och påtag en beqvämare rock och ett par tofflor.

— Mina äro utslitna; jag vill ej uppträda med dem inför dig.

— Det gör ingenting.

Han gick. På skrifbordet i hans rum stod ett tändt ljus och på stolen invid låg en ny vacker nattrock och ett par broderade tofflor.

Nattrocken såg synnerligen inbjudande ut. Han tog den på sig och försökte tofflorna — allt passade förträffligt.

Hustrun syntes i detsamma i dörren.

— Detta var en välkommen gåfva, min älskling, sade han, kyssande henne, men du hade kunnat gifva mig den en annan afton än denna.

Han såg dock så vänlig ut och föreföll att vara vid bättre lynne än på morgonen.

— Låt mig dock på något sätt påminna mig om att det är jul, Karl. Jag har lemnat bort julmaten — och intet julträd ser du heller.

— Nej, du är en snäll liten hustru.

Han tog plats i salongssoffan och smuttade med välbehag på sitt toddy glas.

— Har du inga angenäma barndomsminnen? frågade hon plötsligt.

— Ganska få. Mina föräldrar dogo då jag var fem år gammal, och sedan har jag varit hos främmande.

— Har du aldrig firat någon riktigt glad jul, med julträd och julklappar?

— Blott en gång. Men i dag har jag, som du vet, skrifvit en lång artikel emot detta bruk.

Tjensteflickan inträdde i detsamma och anmälde att bordet var serveradt.

En fin liten supé stod uppdukad i matsalen. Hvarken lutfisk eller gröt syntes till, men i stället färsk kaviar, stekt hjärpe och åtskilliga andra delikatesser, som mannen var synnerligen svag för, men sällan hade råd att bestå sig. En butelj godt rödt vin var äfven framsatt.

Angenämt öfverraskad satte den äkta mannen sig ned och åt med god aptit af alla de framdukade läckerheterna.

— Nå, du äter ju julmat! sade hon leende.

— Detta är ej julmat, Anna!

— Det är julmat för dig, min vän. Jag har köpt den med mina sparpenningar för att förskaffa dig en god supé på julqvällen.

— Supén skulle smakat lika bra hvilken annan qväll som helst.

— Men du är väl ej ledsen öfver att du fått den just i dag?

— Nej, du lilla gengångerska! svarade han godmodigt. Jag ser att du hänger fast vid dina

barndomsminnen, och har nu nästan samvetsqval för att jag nekade dig det oskyldiga och i det hela taget billiga nöjet att tända en julgran. Du har gifvit mig ett par mycket förståndiga och välkomna gåfvor — om jag kommit att tänka derpå, hade jag också gerna köpt något åt dig.

— Det kan du göra hvilken annan afton som helst, menade hon skälmskt.

Vid godt lynne slog han i vin åt sig och skålade med sin hustru, som i varma ordalag skildrade för honom föregående julaftnar, dem hon firat hemma hos sina föräldrar.

— Och detta är den tråkigaste julqväll du någonsin varit med om? sporde han sorgset, ty han hade nu blifvit vek till sinnes.

— Den kan blifva den angenämaste, Karl. Det beror af dig.

— Huru så?

— Har du verkligen, såsom du lofvade, författat en ogillande artikel om firandet af julqvällen?

— Ja.

— Och du har kallat den „Gengångare“?

— Ja, som jag sade — men ogillar du titeln?

— Nej, den är bra, men . . .

— Men hvad?

— Jag skulle blott vilja ändra din grundtanke en smula.

Hon drog sin stol närmare hans och såg varmt på honom.

Försatt i en angenäm sinnesstämning af den goda maten, lifvad af vinet och intagen af sin lilla fru, som verkligen såg ovanligt söt ut i afton, sade han tålmodigt:

— Låt höra din idé, Anna lilla!

— Artikeln kan gerna heta „Gengångare", menade hon, blott du skrifver om den i en annan anda. Du kan visserligen uttala ditt ogillande öfver att mycket penningar, som kunde användas bättre, onödigtvis bortslösas på lyxartiklar och obehöfliga småsaker, men sedan borde du framhålla det rätta och berättigade i att fira julqvällen, nämna om de ljufva hågkomster, barndomsminnen och vackra, rena barnatankar, som vid åsynen af julgranen väckas till lif i de flesta människosjälar. Måhända kan äfven mången, som gått vilse på lifvets villande, ofta mörka stigar, vid skenet från julljusen åter finna den rätta vägen. Du skall tala om, att det ej blott finnas hemska gengångare, som böra skrämma oss likt dystra spöken. Karl, det finnes också ljusa minnen, vackra seder och bruk, hvilka borde vidmakthållas och ej få falla

i glömska. Kärleken till de goda „Gengångarne“ borde ej uppryckas ur människornas själar, då hatet till de onda dit nedsås. Vid juletid bör man komma fram med ljusa, fridfulla tankar. Fira du jul, Karl, med att skrifva en artikel om de goda „Gengångare“ vi i våra hem böra hägna och skydda.

— Det var ej så dumt, Anna. Det var åtminstone en ny uppfattning af ordet „Gengångare“, som hittills blott blifvit taget i en dålig bemärkelse! utbrast mannen.

— Men om julen skall man leta fram det goda. Går du in på min önskan, Karl?

— Hvarför icke, älskling! svarade han rörd. Jag visste icke, att i ditt lilla hufvud fanns så mycket användbara tankar. Till lön för denna din ljusa idé skall du få mitt löfte att nästa år fira julqvällen huru du för godt finner; jag skall vara med om allt. Var nu blott ej ledsen för att jag förstört den i år för dig.

— Nej, det är jag visst inte, om du blott lofvar att skrifva om din artikel i den anda jag nämnde, och endast bibehålla titeln af den du i dag skref.

— Det lofvar jag.

— Bra. Då är jag mycket nöjd med min julqväll. Om du visste huru sorgsen jag var i dag, vid tanken på alla de tårar din stygga artikel kunde komma att framkalla.

— Tårar?

— Ja. Jag gret i morgse, när du gått ut, och jag tänkte på alla de många, som kunde komma att taga intryck af din artikel, och ej mer tillåta sina fruar och barn att njuta af julglädjen.

— Du lilla, barnsliga hustru! Du har emellertid nu på ett synnerligen diplomatiskt sätt genomdrifvit din önskan, medgaf han leende, omfamnande sin unga maka. Jag börjar tro att huru mycket man än må beprisa den rena, osminkade sanningen, kan litet diplomati i äktenskapet likväl ej skada.

EN GOD CIGARR.

I.

Det var i ett litet, varmt möbleradt fruntimmersförmak i tredje våningen af ett större stenhus vid Drottninggatan i Stockholm. I kaminen brann en treflig skymningsbrasa. Framför den stod en beqväm soffa, der två unga damer, en blond och en mörk, sutto inbegripna i lifligt samspråk.

— Du kära Maria, utropade den blonda skönheten lifligt, hvad jag gläder mig åt att vi slutligen fingo återse hvarandra. Huru gränslöst mycket har ej händt, sedan vi för tre år sedan lemnade pensionen!

— Ja, min älskling, svarade den mörkögda frun varmt. Jag hade alls ingen aning om att du var gift. Du glömde till och med att sända mig förlofningskort, din lilla stygga. Och dock voro vi de bästa vänner i pensionen. Då försäkrade du otaliga gånger att du aldrig skulle glömma mig, att du aldrig i lifvet kunde få en bättre väninna, än din „Mia“, att —

— Ja, ja, troligen sade du väl någon gång så med, menade den täcka lilla blondinen med ett lätt skratt, som dock föreföll litet tvunget. Men kyss mig då, Maria, alldeles som förr, och säg att du håller lika mycket af mig, som då!

— Jag har aldrig upphört att hålla af dig, Elsa liten. Det går lättare för dig att glömma, än att glömmas. Jag undrade ofta om du ännu var samma obetänksamma, oberäkneliga lilla yrhätta, som förr, då du med alla dina små snedsprång och mindre väl betänkta handlingar likväl hade en ovanlig förmåga att vinna allas hjertan. Du var en underbar liten varelse, som väl gjorde skäl för sitt smeknamn „lilla satungen“. Men säg mig nu framför allt: är du riktigt lycklig?

— Ja, min man är utmärkt snäll emot mig — och din?

— Han är så med, gudskelof!

— Ja, gudskelof för lyckan, svarade Elsa med en lätt suck, men . . .

— Huru? Han är således icke snäll emot dig? frågade väninnan allvarligt.

— Hvad? Jag har ju alls icke sagt något illa om min man; huru kan du draga en dylik slutsats? utbrast Elsa häftigt.

— Nej, du har icke sagt något, erkände den andra unga damen lugnt, men du suckade, och ...

— Jag suckade bara för att ...

— För att ... se så! säg ut din tanke. Kan du ej ha förtroende för mig? Låt höra hvad du har på hjertat, ty att det är något, ser jag tydligt.

— Kan du bevara en hemlighet?

— O ja, jag är ju qvinna, och dertill din bästa vän!

— Ja, ja! Huru lyckligt att vi möttes på Drottninggatan i går! Eljest hade vi ju ej vetat af hvarandra. Du skulle varit i Stockholm utan att besöka mig!

— Ja, men nu kunna vi hoppas att ofta få råkas, ty Emil kommer alla månader hit för sina affärer, och då följer jag med ibland. Emil har så vidsträckta affärer; han „gör i skogar", som du kanske vet.

— Hu! Men nu är det ju höst och så kallt och mörkt i skogen. Hvad han måste frysa, din stackars man!

— Så farligt är det väl icke, ty han behöfver ej sjelf ständigt vistas der. I grund och botten har du dock ej så orätt, du lilla oskuld, i ditt påstående att det nu är mörkt i skogen, ty tiderna äro dåliga, och Emil har många be-

kymmer. Dertill är det alldeles slut med min stackars mans kredit, och jag vill i största hemlighet tala om för dig något — men du måste först lofva att ej berätta det för någon. Emil är mycket stolt, och han vore otröstlig, om han visste att jag talat om det.

— Var lugn, jag skall vara tyst, som muren.

— Nå väl, då skall jag tala om för dig att Emil i fjol skulle varit tvungen att göra cession, om ej min far för stora summor hade gått i borgen för honom. Tiderna äro så dåliga, och det är omöjligt för honom att nu blifva af med sina skogar. Men du förstår dig kanske ej på affärer.

— Nej; Axel säger alltid att det ej passar för fruntimmer att blanda sig i dylikt.

— Deri har han orätt. Men berätta mig nu först dina egna stora bekymmer — ty att du har sådana, som rätt mycket tynga på ditt lilla hjerta, ser jag redan ganska tydligt.

— Nej, jag vill att du, Maria, först skall tala till slut. Har du inga andra sorger, än de tråkiga affärerna, som jag inte förstår mig på?

— Nej, men jag har i sanning nog af dem. Du kan naturligtvis ej ha dylika bekymmer, då du ej har din mans förtroende. Kära Elsa, det borde du skaffa dig, ty hvad är du väl för honom,

då du ej har det! En liten vacker docka att leka med, och på sin höjd ett angenämt sällskap på hans lediga stunder, som han gerna kan skämta bort en stund med. Då han är vid godt humör känner han sig kanske lycklig att få smeka dina mjuka kinder och kyssa dina rosiga läppar. Men fåras hans panna af sorger och bekymmer, då stänger han dörren till sitt rum och går i dystra, grubblande tankar af och an derinne, i stället för att just då skynda till sin hustru. Men nej! han måste förställa sig, måste framtvinga ett leende då han en stund derpå skall gå in till henne, ty hon, den svaga, lättrörda lilla varelsen, får naturligtvis icke störas; hon förstår naturligtvis ej hur det kan vara möjligt att man icke har nog penningar, för att inlösa den vexel som förfaller i dag. Hon vet ju ej ens hvad en vexel är. Penningar tycker hon om och sådana vill hon ha, ty de äro bra att köpa vackra toiletter och hattar för; men hon frågar aldrig efter hvarifrån penningarna tagas? — Säg mig, huru brukar du tillbringa din tid, Elsa?

— Jag — jag läser romaner af Alphonse Daudet, Henry Gréville eller Maurus Jòkai, medan Axel är borta om förmiddagarne på sitt kontor,

eller också går jag ut med någon bekant och promenerar. Sedan råkar jag visst Axel till middagen, men så fort han ätit, går han genast in till sig och röker.

— Du följer honom naturligtvis?

— Nej, snälla Maria, det gör jag verkligen inte, ty han röker så förfärligt, och jag tål ej tobaksrök; jag får en olidlig hufvudvärk deraf.

— Hvad gör du då, medan din man röker?

— Jag fortsätter min romanläsning, eller också spelar jag en stund.

— Och sedan? sporde väninnan vidare.

— Sedan går Axel förstås på klubben „Stora sällskapet", der han spelar kort långt in på nätterna, och under tiden sitter jag här hemma ensam och har tråkigt.

Och den unga frun brast ut i tårar.

— Lugna dig nu, sade väninnan allvarligt lätt smekande. Kommer du ihåg huru ofta jag i pensionen brukade trösta dig, då du var sorgsen, eller banna dig, då du gjort dig skyldig till en eller annan liten obetänksamhet? Du var allt en stor yrhätta på den tiden!

— Men nu har jag visst inte gjort mig förtjent af bannor! menade Elsa, leende genom tårarne vid tanken på de gamla minnena.

— Det är jag långt ifrån öfvertygad om, var det allvarliga svaret. Jag är mycket missnöjd med det sätt på hvilket du ställt ditt lif, och jag kan ej undra på om din man gerna går på Stora sällskapet ibland. Det kan ej vara angenämt att ha en hustru som ej sysselsätter sig med annat än romanläsning, musik och promenader, ty äfven på den mest förtjusande leksak skall mannen slutligen tröttna. Om solstrålarne ständigt lekte på blombladen, skulle vi säkert finna dem tråkiga och enformiga. Storm och regn måste finnas, för att bringa kärna i säden. Allvar måste finnas hos qvinnan, för att mannen i längden skall kunna trifvas och finna sig lycklig i hennes sällskap, Elsa. Qvinnan bör vara mannens jemlike, ej hans leksak.

— Du har således en dålig tanke om mig, du föraktar mig! utbrast Elsa häftigt, i det hon med blixtrande ögon reste sig upp.

— Se så, det var blott dit jag ville ha dig, svarade den andra unga qvinnan lugnt. Jag ville blott uppväcka din slumrande energi, för att sedan, med din tillåtelse, gifva dig några råd. Du är mig kär och jag vill gerna se dig lycklig, men lycklig kan man aldrig känna sig om man icke gör något för andras lycka.

— Ack, så förståndig du blifvit, söta Maria! suckade Elsa.

— Ja, jag kan tala och tänka allvarligt. Jag har lyckligtvis fått en klok och förståndig man som småningom höjt mig upp till sig, och ställt så till, att jag aldrig har tid att hafva ledsamt. Jag skrifver rent åt min man och räknar ut räntan på hans aktier, och aldrig börjar han någon enda affär utan att först tala med mig derom. Med ett ord, jag har hans förtroende i alla afseenden.

— Säg mig, huru bör jag bära mig åt för att också få min mans förtroende! bad Elsa bevekande, i det hon med tårfylda ögon såg upp i väninnans energiska anletsdrag. Men jag vill tala om för dig att det ej alltid är mitt fel, om förhållandet mellan Axel och mig ej är som det borde vara. Han bryr sig inte det minsta om att gå mina önskningar till mötes. Det bekymrar honom föga, om han på „Stora sällskapet“ spelar bort huru stora summor som helst, men är det fråga om att gå med mig på teatern, då heter det ofta: „Kära Elsa, du är då en riktig slöserska, skall du nu igen på den odrägliga teatern, der man blir utpinad af dam och hetta?“ Detta hände sist i går. Jag ville gå och

se Faust, min älsklingsopera. När vi för två år sedan gifte oss gjorde vi vår bröllopsresa till Paris, och sågo der Faust på stora operan. Huru lyckliga voro vi ej då! Vi sutto i en grillerad loge. Axel slog armen kring mitt lif och kallade mig sin Gretchen. Efter representationens slut åkte vi hem i det härligaste månsken, och ännu många timmar derefter klingade den sköna musiken för mig och jag tyckte mig höra den härliga månskensarian. Maria, det var med tanken fäst vid dessa minnen, denna afton, jag i går bad Axel gå med mig på teatern. Men han förstod mig icke; han kom naturligtvis ej ihåg detta, utan svarade vresigt att det var omöjligt, att några vänner väntade honom på „Stora sällskapet“ och att han ej kunde svika sitt löfte till dem och låta dem sakna sin sedvanlige fjerde man. Ack, han vill aldrig uppoffra sina nöjen för min skull, han är en riktig egoist.

— Är du då alltid färdig att uppoffra dina egna intressen för att i främsta rummet tänka på honom? lydde väninnans fråga. Nej, måste du svara. Du tål ej vid tobaksrök, han ej vid att sitta en hel qväll i en varm teatersalong — således han I intet att förebrå hvarandra. Vill du följa mitt råd, lilla Elsa, så är jag nästan

säker om att du inom kort skall vara mycket nöjdare med din ställning, än fallet nu är. Du måste försöka vinna din mans förtroende.

— Huru går det till?

— På det sätt, att du söker sätta dig in i hans intressen. Genom små, men väl använda medel vinnas ofta stora mål. Så t. ex. bör du hvarje eftermiddag sitta inne hos honom när han röker, ty de flesta män blifva öppenhjertigt och vekt stämda, när de efter en god middag få ligga utsträckta på sin soffa och röka en god cigarr. I stället för att visa dig besvärad af tobaksröken, skall du visa honom ett gladt, leende ansigte och sjelf tända cigarren åt honom. Du kan t. o. m. gerna ibland använda något af dina sparpenningar till att köpa några goda cigarrer, som du då och då kan glädja honom med; det skulle han säkert tycka om. Och sedan skall du småningom sjelf finna bästa vägen till uppnående af ditt mål. Du skall med intresse tala om hans arbete, säga att du så gerna vill hjelpa honom, om han blott lär dig huru du skall bära dig åt o. s. v. och framför allt får du på en lång tid icke tala om att gå på teatern. Med ett ord, du skall vara en riktigt söt och älsklig liten hustru. Du får aldrig söka ursäkter för

dig sjelf och tänka att du har rätt att försumma dina pligter mot honom derför att han underlåter att uppfylla sina emot dig.

— Men du begär bra mycket af mig, sade den unga frun modstulet. Skall jag då aldrig få roa mig, aldrig gå på teatern?

— Se så, bär dig nu inte åt som ett oförståndigt barn utan som en tänkande qvinna, Elsa lilla, bad Maria, slutande sin barndomsvän intill sig. Försök nu att göra som jag sagt, så få vi se att du ej skall få skäl att ångra dig. Vill du lofva mig det, Elsa?

— Ja, hviskade denna knapt hörbart.

— Nå väl, då är jag nöjd och säger dig farväl för denna gång. Lycka till, och förlora ej modet vid första nederlag! Du får ej hoppas att genast vinna seger.

Efter en hjertlig omfamning åtskildes de båda unga qvinnorna.

II.

Samma dag på qvällen var dramatiska teatern rikt upplyst och fullsatt af en animerad publik. Ibsens skådespel „Ett dockhem“ gafs för

första gången, och styckets gång följdes af alla med största intresse.

Bland åskådarinnorna märktes äfven den brunetta unga frun, som för få timmar sedan gifvit sin väninna så goda råd. Hon satt nu i en af första radens loger och följde med spänd väntan pjesens gång. Sedan tredje akten var slut och ridån fallit talade hon med en herre af tänkande utseende, som innehade platsen bakom henne. De tycktes dock icke utbyta tankar om pjesen, ty hennes blickar voro riktade ned på parterren.

— Är du säker, Emil, att den der herrn är min väninna Elsas man? sporde hon lifligt.

— Ja, det är jag visst, ty jag måste väl känna min gamle vän och studentkamrat från Upsalatiden, Axel Berner, försäkrade mannen. Vi festade der ofta tillsammans och tillbragte mången natt under skämt och sång. På sednare tider hafva vi dock kommit ifrån hvarandra, emedan han fortfar att lefva mycket högt och för ett gladt ungkarlslif, då min smak deremot mycket förändrat sig. Jag finner nu för tiden min största trefnad inom hemmet, tack vare min älskade lilla hustru, fortsatte han med en varm blick på den unga qvinnan.

Hon besvarade den med en handtryckning, men hennes blickar riktades snart åter på parterren.

— Snälla Emil, kunde du ej gå ner och helsa på honom och sedan komma hit och presentera honom för mig? Jag ville så gerna göra hans bekantskap.

— Hvems? frågade mannen, som försjunkit i tankar och glömt hvarom frågan var.

— Elsas mans.

— Berners?

— Ja. Jag ville gerna tala litet vid honom. Jag är mycket fästad vid hans hustru, som du vet.

— Han skall snart vara här.

Några minuter sednare såg Maria verkligen sin man återkomma med en lång, blek herre af ett ganska angenämt utseende. Dragen voro vackra, men fördunklades af ett ironiskt leende, som ofta lekte kring de dystert hopdragna läpparna.

— Grosshandlar Berner, min hustru! presenterade Marias man och drog sig derefter åter tillbaka.

Sedan de första vanliga artighetsfraserna voro utbytta, föll samtalet på den nya pjesen, och Maria yttrade dervid sin beundran för den store författaren och sade sig vara öfvertygad

om att månget „dockhem“ existerade i verkligheten och att Helmer och Nora voro goda kopior efter naturen. Berner menade att pjesen efterlemnat ett otillfredsställande intryck, att det vore onaturligt att en gift qvinna för alltid lemnade man och barn, och att hon helt säkert snart skulle återvända till hemmet.

— Nej, försäkrade ifrigt Maria, dit återvänder hon aldrig mera, ty hon är för gammal för att i grund kunna förändra sin karakter, och i djupet af sin själ kan hon aldrig annat än förakta en man, som ständigt lekt med henne och behandlat henne som ett barn, en man, som oaktadt mångårig samlefnad aldrig upptäckt de ädla anlag, som slumrade i hennes väsendes innersta grund och lågo gömda under den lätta ytan och bakom de små felen. Jag känner mången Nora, t. ex. er hustru. Elsa har ett ovanligt lekande sätt, ett barnsligt, ofta obetänksamt uppträdande, och dock finnes hos henne mera allvar och djup, än man någonsin vid en flyktigare bekantskap kan ana. Hade hon en Helmer till man, som år efter år behandlade henne som en vacker docka och i hvars ögon hon aldrig blefve annat än ett barn, som man måste leka och jollra med, för att det ej skall gråta, är jag fullt öfver-

tygad om att hon förr eller senare skulle göra som Nora.

— Elsa! utropade Berner i det han ryckte till, men ögonblicket derpå syntes åter det ironiska leendet kring hans läppar. Ni torde dömma henne alldeles för fördelaktigt och tilltro henne mera energi än hon eger. Också jag hade engång en annan uppfattning af henne, men nu vet jag att hon tillhör antalet af de qvinnor som under hela sitt lif förblifva nyckfulla, bortskämda barn.

— Hur kan Ni om er hustru fälla ett dylikt yttrande? sporde den unga frun förvånad, medan hennes redan förut mörka ögon blefvo ännu mörkare och några rynkor syntes på den rena, hvita pannan.

— Ursäkta, min fru, men erfarenheten gifver mig denna rätt, svarade Berner. Det gör mig ondt om mina yttranden misshaga er, men då vi nu engång kommit in på detta ömtåliga ämne vill jag uppriktigt säga er min mening. Då Elsa var ung flicka och jag först gjorde hennes bekantskap tycktes hon mig vara ett verkligt ideal för en ung qvinna. Hon var mild, glad, spirituell och i stånd att med den största lätthet sätta sig in i allt hvad jag talade

med henne om. Affärer, nya företag, allt tycktes då intressera henne, — nu deremot, sedan vi äro gifta, gäspar hon så fort ordet „affärer“ nämnes och lefver ej för annat än sina egna intressen: romanläsning, teater och musik.

— Är felet då uteslutande hennes? frågade Maria, i det hon forskande betraktade sin väninnas man.

— När två personer ej rätt väl komma öfverens är felet sällan blott den ena partens, medgaf han. Men jag är nu nöjd som det är, och har småningom vant mig vid att blott betrakta henne som ett bortskämdt barn.

Maria skakade betänksamt på hufvudet.

— Måtte ni ej komma att få dela Helmers öde. Studera noga er hustrus karakter och var på er vakt. Jag känner Elsa bättre än ni tror.

Det ironiska leendet försvann för en stund från Berners ansigte, och han försjönk i tankar. Slutligen steg han upp och bugade sig.

— Farväl, min fru. Jag begagnar mig af tillfället och går ut och röker en cigarr, något som aldrig får ske i min hustrus närhet. Hon tål ej tobaksrök.

— Och hennes sällskap kan ej ersätta er cigarren? Ni äro stora egoister, ni herrar; ni

viljen njuta med flera sinnen på engång. Men hvarföre är ej Elsa här i qväll? Ni berättade ju nyss att hon gerna går på teatern.

Berner såg besvärad ut.

— Jag har ätit middag ute och kom direkte hit. Dessutom sätter jag stort värde på min personliga frihet.

— Men ni glömmer att den verkliga, sanna friheten blott kan uppnås genom de offer vi aftvinga vår sjelfviskhet, lydde hennes svar.

— Ni har gjort grundliga studier i den högre moralfilosofin, min fru, och jag ger er mention honorabile, sade Berner, bugande sig ännu en gång i logedörren.

Den unga frun rodnade af förtrytelse, men tröstade sig med att hennes ord kanske ändock icke så alldeles spårlöst förklingat som Berner velat låta påskina.

III.

Ett år hade flytt. I samma fruntimmersförmak der vår lilla berättelse började, sitta fyra personer: de två omtalade unga fruarne med sina män. Af kaffebrickan och likörglasen som stå

på bordet kan man sluta att sällskapet nyss uppstigit från middagsbordet. Stämningen är glad och samtalet lifligt.

— Nu äro tiderna lyckligtvis bättre och det börjar åter ljusna i skogarne för oss affärsmän, berättar Marias man, som arm i arm med Berner går af och an på golfvet.

Maria och Elsa sitta i soffan. De hafva ej sett hvarandra på ett helt år och hafva naturligtvis mycket att tala om.

— Och du har då verkligen följt mina råd? frågar Maria.

— Ja, svarar Elsa, och nu är jag så lycklig. I början var det visst litet svårt, men då jag minst väntade det, en skymningsstund — Axel! var det ej just medan du höll på att röka en god cigarr efter middagen som du en vacker dag skänkte mig ditt förtroende?

— Jo, älskling, men då kastade jag väl ändå bort cigarren, svarade mannen småleende.

— Du vet ej, Axel, att det egentligen är Maria vi hafva att tacka för allt detta, och att det var hon som för ett år sedan gaf mig några goda råd, bekänner Elsa rodnande.

— Och du, lilla vän, har ingen aning om att jag samma dag fick „mention honorabile“ af

din man för min skicklighet i moralfilosofin," småler Maria, kastande en skälmsk blick på Axel hvilken i det samma hjertligt kysser hennes hand.

Och nu följa en mängd förklaringar.

— Aldrig går Axel nu mera på „Stora sällskapet", och när han ibland blir bjuden till sina vänner på spelparti är det jag som får öfvertala honom att gå, berättar Elsa triumferande.

— Och Elsa läser aldrig romaner utom då jag ibland om aftnarne ber henne läsa högt för mig, fortsätter Axel.

— Men Elsa går ibland på teatern och Axel röker väl åtminstone? frågar Maria skämtsamt. Några små svagheter böra ni väl hafva, på det den menskliga lagen om ofullkomlighet ej må blifva upphäfd.

— Ja, svarar Axel, men vi göra allt tillsammans. I qväll gifves Faust på stora operan. Jag köpte en loge åt oss på förmiddagen, vi skola genast fara dit alla fyra.

— Så roligt! utropa de unga fruarna och Elsa tillägger hviskande:

— Du kan ej föreställa dig, Maria, huru lyckliga vi nu äro och huru god Axel är mot mig.

— Jag sade ju att det skulle så gå, säger

Maria, och att stora mål ibland kunna vinnas med små medel.

— Jag har lust att skrifva en liten berättelse om våra små erfarenheter, menar Axel. De kunde då kanske komma någon annan än oss sjelfva till godo.

— Ja, men då måste du förändra namn och förhållanden, så att ingen kan känna igen oss, ber Elsa oroligt men fortsätter genast, lifligt intresserad för saken: Hvad ämnar du kalla din uppsats?

— Kanske: „En väninnas råd," föreslår Marias man i det han kastar en beundrande blick på sin hustru.

— Nej, utropar Elsa, som just håller på att tända en cigarr som hon leende räcker sin man. Kalla den hellre: En god cigarr!

VILDANDEN.

Om ideal är liktydigt med lögn så bryr jag mig icke längre om att lefva, mamma!

Dessa ord uttalades af en femtonårig flicka, som satt drömmande vid skymningsbrasan i ett lågt rum. Hon var icke vacker, men hon såg intressant ut. Ögonen hade ett på en gång lifligt och fjärrskådande uttryck. Det såg ut som om hon vant sig att stå vid hafsstranden och blicka ut mot de solbelysta vågorna utan att blinka. Håret var askfärgadt, hyn matt, ögonbrynen så ljusa att man ej kunde upptäcka dem, drägten grå. Hela flickan såg ut som aska, om man undantager ögonen som kunde liknas vid glödande kol.

— Huru kom du att tänka på dylikt mitt barn? frågade modren, en trettiofemårig qvinna med ett mildt, resigneradt utseende, som satt i gungstolen ett stycke från kakelugnen och stickade.

— En af mina kamrater sade i dag att det står så i Ibsens nya pjes, berättade flickan.

— Hvad veten I om idealer? menade modern, i det hon vemodigt smålog.

— Vi veta att det är för idealerna man lefver och verkar, påstod dottern vigtigt; att hvarje människa bör uppställa för sig ett lefnadsmål, och när det är högt och ädelt kallar man det ideal. Så sade doktor Ek, min gamle, kære ritlärare.

— Har du frågat honom om det verkligen står i Ibsens nya arbete att ideal är detsamma som lögn?

— Ja.

— Och hvad svarade han?

— Han sade: Kära Aska — han kallar mig aldrig annat än så — du har alldeles missuppfattat meningen. Förklara det för mig! bad jag. Men han klappade mig under hakan och sade att det var för djupsinnigt för mig, att jag sjelf ännu var en så ung vildand att jag icke kunde dyka till botten.

— Sade han det? Deri tror jag visst han hade rätt.

— Men mamma det är dock underligt, menade Aska vidare. Hvad betyder det der talet om lifsmål egentligen? Är det detsamma som att vilja något som man icke kan? Pappa målar och målar den ena taflan efter den andra och

ställer ut dem på expositionerna, men aldrig vinna de något pris fastän han påstår det vara sitt lefnadsmål att blifva uppskattad och få ett berömdt namn.

— Det går icke så fort. Pappa är ännu ung. Han har framtiden för sig.

— Pappa är redan 38 år påminte dottern.

— Kanske får han pris för sin nya tafla spådde modern under det detta vemodsfulla leende hvilade kring hennes läppar, som hon aldrig lät se då mannen var närvarande. Hon hade smålett på detta sätt i tio års tid vid juletid, men så bad han henne engång att låta bli dermed, och nu smålog hon aldrig mer i hans närvaro.

— Det vore lyckligt så finge vi litet penningar till jul, menade den mera praktiska dottern. Jag tror ändå icke att pappa vinner något pris.

— Hvarför inte?

— Emedan vildanden ser ut som vore den död, och det kan icke vara meningen.

— Du har då sett taflan? frågade modern förskräckt.

— Ja, jag smög mig in i ateliern i går när pappa var ute. Taflan föreställer en insjö med mycket vass. Vildanden vill dyka ner, men en

fågelhund har fått tag i vingen och vildanden ser på hunden — men ögonen se döda ut i stället att de borde ha ett uttryck af vild längtan efter frihet.

— Huru vet du att de borde se så ut?

— Min lärare har sagt det.

— Du har väl i himlens namn ej gått och talat om för herr Ek motivet till din fars tafla? Du vet att det är den största hemlighet, att det är en olycka om det blir bekant, ty då kunde andra begagna samma idé — och det bör ingen få göra. Idén är ny och anslående, tagen efter Ibsens nya, uppseende väckande pjes — — —

— Jag har talat om det för Ek, mamma, ty han vill oss väl. Jag berättade för honom huru mycket du får lida och försaka, att ingen köper pappas taflor, att de aldrig vinna pris, att vi äro så fattiga och att pappa ofta är ute på rummel och — — — —

— Har du då ingen stolthet, barn? utbrast modern med rodnande kinder. Ek borde sist af alla få veta — — —

Men Aska tycktes ej höra henne. Hon stirrade in i glöden och fortfor:

— Ek sade: Jag har arbetat hela mitt lif som en trogen tjenare i konstens tjenst. Jag har

talang och begåfning, men jag har aldrig fått pris för en enda tafla, aldrig erkännande, ty jag har varit ovän med recensenter och konstdomare, har endast sökt rättvisa, men aldrig bjudit till att vinna förmäns gunst. Och här är jag nu, en fattig ritlärare. Din far har ej begåfning, ej talang, men han kan krypa för konstdomarne. Om han en gång gjorde ett dugligt arbete finge han genast erkännande och hans lycka vore gjord. Men han sade ännu något vidare tillade flickan dröjande.

— Hvad då?

— Han frågade noga huru den taflan som pappa ämnade exponera såg ut, och när han hört det sade han: Aska, du är min bästa och käraste elev; du kommer engång att få ett högt mål att lefva för, hvilket vet jag ännu icke. Men jag vill göra något för dig, göra dina första steg mindre tunga. Din far skall vinna pris på expositionen blott du släpper in mig, utan att han har någon aning derom, på ett par timmar i hans atelier.

— Omöjligt! utbrast modren förfärad.

— Nej mamma, det måste ske i qväll fortfor flickan lugnt. Ek kommer hit klockan tio. Inom kort kommer pappa hem, men du måste

ställa så till att han går ut igen. Gif honom litet penningar. Då vet du nog att han går ut.

— Men —

— Der har du mina sparpenningar, som pappa gifvit mig när han varit vid godt lynne, sade flickan räckande modern en liten börs som hon framtog ur fickan.

— Kära Aska — —

Hon hann ej fortsätta, ty i det samma öppnades dörren och en medelstor man med vackra, men vekliga anletsdrag inträdde.

Han kastade hatt och öfverrock på en stol och gick utan att säga ett ord in i det angränsande rummet, den s. k. ateliern. Den unga flickan kastade en bedjande blick på modern. Hon steg upp och gick in efter mannen.

En stund derpå kom han ut igen. Ett gladt leende upplyste nu hans nyss så mulna ansigte, och i det han åter påtog öfverrock och hatt, sade han vänligt:

— Adjö kära barn.

— Adjö pappa, svarade Aska nöjd.

Mor och dotter sutto tysta. Aska blickade drömmande in i glöden, kastande då och då ett vedträd på elden.

Slutligen slog klockan tio, och få minuter derpå knackade någon på dörren.

Aska skyndade att öppna.

En högrest man inträdde. Han kunde ej vara mer än 45 år, men hans gång var osäker, hans kroppsställning böjd och lutande, och de vackra ögonen hade ett nästan slocknande uttryck. Ibland glimmade de dock till och sågo då nästan brännande ut. Han kastade en lång blick på den i gungstolen sittande qvinnan som rodnande steg upp och bjöd den främmande att sitta ned.

— Många år sen vi träffades! sade Ek och hostade derpå så häftigt att han ej kunde höra svaret. Han plågades af hosta och hade redan lungsot. Derpå lade han handen på Askas hufvud och tillade:

— Barnet här skall föra mig in i sin fars atelier. Jag lofvar er en julgåfva i år — „vildanden“ skall vinna första priset på expositionen, och sedan kommer det att gå eder bättre än hittils. Den 24 december tillkännagifves utslaget, då kan Aska komma och tala om det för mig. Ni var rädd för vildanden, fru Bernhard. Ni vågade ej låta den vilda, otämda fågeln bära er på sina starka vingar; ni var rädd för att bygga bo

på den hårda klippan. Ni föredrog den tämda svalan som bygger sitt mjuka bo på stallskullen och förlitar sig på andra för att kunna få det varmt och godt. Nåväl! vildanden skall också föra ett strå till svalans bo så blir det kanske mjukare! Ni gjorde rätt; ni skulle aldrig hvilat godt hos vildanden — —

— Men vildanden skall göra vår lycka! jublade Aska med strålande ögon.

— Jag skall blott med några penseldrag sätta lif i vildanden! lofvade ritläraren.

Fru Bernhard hade blifvit mycket blek. Hon stod tyst vid fönstret och blickade ut i den kalla, stjernklara natten.

Aska följde sin vän in i ateliern.

Några veckor hade förflutit. Det var den 24 december då utslaget från konstföreningens pristäflan skulle tillkännagifvas.

I alla tidningar stod att läsa att „Vildanden, tafla af Bernhard“ vunnit första priset, och i boklådornas rikt upplysta fönster syntes fotografier af nämnda tafla invid elegant inbundna exemplar af Ibsens nya bok med samma namn.

Det snöade och blåste men det oaktadt

voro gatorna uppfylda af folk. Damer öfverhopade med paketer stötte ihop, herrar gingo ut och in i butikerna, hyrkuskar körde fort, barn stodo och sågo med längtansfulla blickar in i leksaksbutikerna — lif och rörelse öfver allt. Tindrande julträd i de rikes praktfulla våningar, tärande afund inom den trasige hamnbusen som tryckt till husväggen blickade upp och i tiggerskans feberglödande blick, der hon med ett hungrande barn på armen släpade sig fram.

Sträfvande mot vinden ilade en ung, gråklädd flicka framåt gatan. Slutligen kom hon fram till ett stort stenhus och gick upp för flera trappor, tills hon hamnade i en liten vindskammare, der en lampa brann matt på ett bord och en dödsblek man låg på soffan.

— Aska! hviskade mannen med slocknande röst, du kom ändå!

— Jag är kommen för att tacka er! sade den unga flickan gråtande, i det hon knäböjde invid den sjuke.

— Hvad säger din mor?

— Hon är lycklig öfver att pappa vunnit pris, — hon sade att jag skulle tacka för allt, och säga att vildanden ändå gjort hennes lycka.

— Och hvad säger din far?

— Han säger att han beundrar sig sjelf, att han ej förstår huru han kunnat gifva vildanden ett så lefvande, längtande uttryck.

— Han anar intet?

— Nej.

— Och icke konstdomarne heller. Ha, ha, ha — — — Gå nu hem och fröjda dig, barn. I kunnen hafva en glad julqväll. Kom ihåg att du måste bli något, Aska, att du har ett lifsmål att söka uppnå.

Det glimmade till i Askas ögon.

— Säg mig hvilket, bad hon. Hvad är det?

Han skakade på hufvudet och svarade endast:

— Aska, aska!

Der låg han nu, mannen med de rika anlagen, som aldrig blifvit något annat än ritlärare — der låg han bruten, oförstådd, okänd.

— Du får icke dö! utbrast Aska gråtande.

— Jag har snart kämpat ut, mitt kära barn, och är lycklig deröfver. Läkaren sade att det snart är slut, i dag eller i morgon. Jag ville helst dö på julqvällen. Se så, barn, gå nu hem. Jag hör steg i trappan. Det är en gammal vän som kommer att bli hos mig i natt; han går ej bort innan det är slut. Helsa din mor från vildanden, Aska!

DEN FÖRSTA SNÖN.

Snön föll i tunga, hvita flingor. De lade sig likt ett rent, vackert täcke öfver den gråa, frusna marken och täckte innan kort alla dess gropar och skröpligheter som uppkommit under den långa, regniga hösten. På björkarne sutto några löf qvar här och der och äfven buskarne voro ännu delvis gröna. Sparfvarne hoppade muntert hit och dit och ute på hafvet flögo fiskmåsarne oroligt af och an. Hafvets blågröna vågor slogo högt upp på stranden som om de velat skölja bort så stor del som möjligt af den förtidiga snön, men dess sträfvanden rönte föga framgång. Alla de små snöflingorna bildade tillsammans en förenad kraft som ej var lätt att besegra.

Den korta höstdagen nalkades sitt slut och skymningen började utbreda sina skuggor.

Hon satt vid fönstret och såg ut. Hennes hem låg vid strandgatan och från fönstret der hon satt hade hon en förtjusande utsigt. Rakt

fram några små holmar beklädda med furuskog, till höger himmel och vatten, till venster den klippiga stranden.

Utsigten brydde hon sig för ögonblicket föga om. Hon blickade blott framåt gatan, hon väntade tydligen.

Han hade lofvat komma hem till middagen som de kommit öfverens om att äta klockan tre. Och nu visade vägguret att tiden redan framskridit till en kvart på fyra. Hvart kunde han dröja? Skulle han kanske blifva borta och ej komma hem förr än sent på qvällen!

Hon steg upp och började otåligt vandra af och an i rummet kastande nu och då en blick på klockan.

Hon såg icke hvad man kallar bra ut. Anletsdragen saknade regelbundenhet, kinderna hade för stark färg och växten var något för fyllig. Men ögonen hade ett klokt, intelligent uttryck, och när hon smålog spred sig ett ovanligt behagligt drag kring den vackert formade munnen. Öfver hela hennes varelse hvilade dessutom en varm stämning jemte ett hemtrefligt lugn, som dock i detta ögonblick tycktes vara störd.

Hon var orolig, och oron framkallade allehanda mörka tankar och reflexioner. Hon tänkte

på att hennes man under den sista tiden oftare än förr tillbringat aftnarne utom hemmet. Kanske började han finna det äktenskapliga lifvet enformigt, så mycket mer som det var barnlöst. Och så var han ju hela fem år yngre än hon! Qvinnan åldras tidigare än mannen. En trettiosjuårig qvinna förefaller gammal vid sidan af en trettiotvåårig man. Hvad hjelper det sedan om hon känner sig ung till sinnes, om hennes själsegenskaper äro huru framstående som helst, om hon gör hemmet godt och varmt och gör allt för att vara honom till nöjes! Kommer han en gång att tänka på att hon är gammal så är hennes välde öfver honom slut.

Dylika nedstämmande tankar väcktes inom henne. Varm af gåendet gick hon slutligen fram till sitt toilettbord och tömde ett par glas vatten. Dervid kastade hon en flygtig blick i spegeln men stannade i detsamma förskräckt, förande handen till hufvudet der en hel mängd gråa strån syntes i det svarta håret. Hon fattade ifrigt en sax men kastade genast åter bort den.

— Nej! utbrast hon för sig sjelf. Må det vara som det är. Om han ej förstår att man kan hafva vår i själen, fastän snö fallit i håret, så...

Det ringde på tambursklockan. Hon skyndade ut.

Det var mannen. Han kom hem vid godt lynne, skakade muntert snöflingorna ur skägget och kysste vänligt sin hustru på pannan.

— Här har du mig, sade han gladt. En vän bjöd mig på färsk hummer och kaviar. Det var frestande, men jag kom ändå hem för att inte min snälla hustru skulle vänta förgäfves.

— Kanske ångrar du dig? sporde hon forskande.

— Nej, jag har varit så mycket borta under sista tiden. Jag är trött och ämnar nu riktigt hvila ut här hemma. Vädret är härligt. På eftermiddagen fara vi tillsammans ut och profva slädföret.

— Det blir uppfriskande. Den första snön faller i dag.

— Och den tager sig bra ut bland grönskan — nästan lika bra som de der hvita stråna i dit mörka hår sade han i en på en gång skälmsk och vemodig ton, i det han smekande förde handen öfver sin hustrus hufvud.

Hon hade rätt. Han såg mycket yngre ut än hon.

— Nu går jag och tar på mig en beqvämare rock och så — till bords!

Hon gick förut in i den trefliga matsalen der det smakfullt dukade bordet tog sig särdeles inbjudande ut.

Hon hade skäl att vara nöjd, men det såg likväl ut som om de vemodiga tankarne icke gått spårlöst förbi. Tryggheten var borta, oro för framtiden hade efterträdt den. Men så kom hon att se ut, och i detsamma spred sig en vacker ljusning öfver hela hennes ansigte.

Var det ett godt förebud? Solen hade brutit sig genom de tunga snömolnen och kastade liksom en bred väg af ljus hvilken sträckte sig från horizonten öfver hafvet och ända fram till strandgatan. Var det inbillning eller verklighet? Hon tyckte att en liten varm solstråle sökte sig väg genom fönstret och rakt in i hennes hjerta.

EN NORDISK SÅNGFOGEL.

I.

Himlen var grå och luften disig. En tung November-storm skakade de löflösa träden och jagade upp snön som hvirflande flög omkring och slog de resande i ansigtet, hvilka vågat sig ut på vägar och stigar denna ruskiga höstafton.

Marken var hård och frusen men ej nog snöbetäckt för att släde skulle kunnat begagnas. Knarrandet af kärrhjul hördes derföre ständigt på landsvägen och ljudet fördes af ekot långt bort i fjerran.

På en mindre skogsväg i Tavastland framrullade en liten resvagn dragen af ett par lifliga hästar. Vid en brant backe upphans den af en gammal gumma som kommit ut ur skogen, men nu ungefär en verst sprungit efter vagnen. I följd af den häftiga rörelsen var hon mycket andfådd, och rösten lät hes och skorrande då hon med ett bittert leende utbrast:

— Stanna, stanna, herr doktor, hjelp mig!... Hör då, du gamle kusk!... Herr doktor! kom och se om en fattig stackars liten barnunge som ligger på sitt yttersta. Kom och hjelp!...

— Hvad skriker du efter, gamla hexa? frågade en grof men välvillig röst vid hennes sida.

Gumman såg upp och igenkände Matti bysmed som bodde i närheten.

— Jag ropar på honom som sitter der borta i vagnen, doktorn som varit på herrgården, der barnet lär ha litet hosta. Men se lilla Helmi ligger ensam i skogen i min usla koja och håller på att dö, om hon ej redan gjort det, och den förbannade läkaren låter icke kusken hålla ett ögonblick för att lyssna till hvad gamla Kajsa har att säga.

— Är barnet sjukt hade du gjort bättre att stanna hemma hos den lilla, än att onödigtvis springa kring landsvägarna.

Gummans ögon blixtrade af vrede, men hon beherskade sig, och tagande några steg framåt utbrast hon i ödmjuk och inställsam ton:

— Lilla Helmi är så sjuk och jag har icke en bit bröd i huset. Gif mig en slant!

— För att du skall supa upp den i närmsta krog. Nej tack! Jag känner dig mer än väl,

gamla hexa, och har dessutom sjelf hustru och barn att föda. Gå till herrgården.

— Till herrgården! Om icke den fattige hjelper den fattige, icke gör den rike det. Goda, snälla Matti, gif mig en slant.

— Tig, du förbannade käring, och låt folk gå i fred på landsvägen! svarade smeden otåligt, i det han satte sig i rörelse.

— Vänta, du evigt förbannade gamle räf! Jag skall i morgon komma till din smedja och trolla din pust så att den aldrig mer kan göra någon nytta, och jernet skall jag förvandla till sten, så att elden ej mer kan göra det mjukt, och dig sjelf . . .

— Tag, der har du, gamla trollpacka! ropade smeden, men denna gång med något osäker röst, i det han vände sig om och kastade en silfverslant, som ett ögonblick glimmade vid den genom molnen frambrytande månens strålar, på landsvägen.

Gumman störtade fram och kastade sig öfver slanten med en glupskhet liknande rofdjurets då det störtar sig öfver sitt offer.

— He, he, he, hi, hi, hi, det tog! skrattade hon så att det ekade i nejden. Hvar och en är sig sjelf närmast. Hjelpsam ville den fan icke

vara, och tanken på det sjuka barnet rörde honom ej, men se, när gamla Kajsa lofvade trolla pusten och jernet för honom, då gick börsen upp liksom af sig sjelf, och här har jag nu en hel mark. Med den trodde han sig kunna tysta munnen på mig.

Och den gamla skrattade åter. Hon skrattade nästan alltid, om man kan kalla ett vildt grin på ett knotigt, djupt fåradt ansigte, och ett hest, bittert, ihåligt skri för skratt. Hon skrattade åt folkets fallenhet för öfvertro och hotade ofta med sin i trakten vidt omtalade trolldomskonst, då hon ville skaffa sig hjelp, och detta sätt misslyckades sällan. Nekade någon att gifva hvad hon begärde, vare sig att det var penningar, bröd eller annat, så lofvade hon trolla deras enda ko, sade att den dag för dag skulle komma att sina, så att snart ej en droppe mjölk funnes i huset, eller också försäkrade hon att sjukdom och olycka skulle blifva bofasta hos den ohjelpsamme, att frosten skulle härja åkern, hästen bryta benet af sig, den ofödda lilla blifva ett sorgebarn, o. s. v., och det lättskrämda folket vågade sällan släppa den gamla tomhändt från sin gård. Egendomligt nog hade ödet varit henne bevåget. De få kojor, hvilkas invånare

varit nog djerfva att från sina boningar bortjaga den vidriga gamla, hade verkligen kort derpå blifvit hemsökta af någon olycka, och berättelsen derom som naturligtvis under sin färd från mun till mun blifvit mycket öfverdrifven, så att den slutligen stått i ungefär samma förhållande till sanningen som en sten till ett berg, hade i hög grad bidragit att öka folkets skräck för „Troll-Kajsa“ som hon merendels kallades. Några ville till och med påstå att hon var „tatterska“ och i tiden tillhört en kringvandrande ziguenartrupp, men det kunde dock ingen säga med visshet.

Den gamla gick emellertid framåt på den mörka landsvägen. Snart kom hon till en korsväg. Till höger gick den skogsstig som ledde till hennes egen stuga, till venster en bredare väg som förde till byn och gick man rakt fram kom man till herrgården.

Några ögonblick stod hon obeslutsam. „Skall jag, eller skall jag icke?“ stod tydligt skrifvet på det fårade gamla ansigtet som plötsligt fått ett lidelsefullt, trånande uttryck.

Hon vände silfverslanten i handen. För denna penning, tänkte hon, kunde den lilla der hemma få mjölk under flere dagar och kanske gryn till välling, men... det är ju dock en hel mark, sade

hon slutligen högt. Jag kan gerna vexla den på krogen, ty en snaps skulle allt smaka godt nu. Det är kallt i qväll och tung är jag till sinnes. En stackare som jag kan allt behöfva en droppe bränvin att tvätta bort sorgen från själen med.

Och åter skrattade gumman, i det hon nu med fasta, lifliga steg närmade sig byn. Snart uppnådde hon målet för sin vandring och tog af in på en gård, der ortens enda handelsbod som hon hedrat med namnet „krog“ var belägen. Der såldes också verkligen i hemlighet både öl och bränvin, och att trafiken i synnerhet om qvällarne var stor, kunde man sluta till af det skratt och skrål som hördes långt ut på byvägen.

Kajsa öppnade dörren och kom först in i en större stuga, upplyst af en till hälften nedbrunnen brasa. En dörr stod öppen till ett mindre rum, den så kallade handelsboden, der ett rinnande talgljus stod och brann på den nedrökta kakelugnskransen vid sidan af en till hälften utdrucken ölbutelj, ett vinglas, en tallrik och några papyrosser. På disken stod en bränvinsflaska, ett glas och några cigarrer.

Den egentliga handelstiden var nu slut för dagen, derför fick kaffesäcken stå orörd i ett

hörn af rummet, fläsket ligga i fred på kistan och de små galanterivarorna på hyllan. Sirapskannan var för tillfället utflyttad i stugan, men man hade glömt att påsätta locket; samma fall var det ock med ättikstunnan som stod nära intill, för att ej tala om en stor flaska petroleum som stod under bordet, der den synbarligen kommit i alltför nära beröring med någon af kundernas stöflar, så att en liten spricka uppstått på glaset och den tjockflytande, illa luktande vätskan oafbrutet droppade ned på golfvet.

I rummet befunno sig flera karlar, en hvar med glaset i hand och cigarren i mun.

Den förste Troll-Kajsa stötte på var smeden.

— Hej! skulle vi så snart åter råkas, utbrast han vredgad. Skall du nu supa upp marken jag gaf dig, du gamla uggla? Jag tyckte du sade att barnet var sjukt.

— Det rör dig icke! röt gumman. Jag tror att du redan glömt hvad jag nyss sade dig i skogen. Akta dig, smed! Vore du en smula mensklig skulle du bjuda mig på ett glas bränvin i stället för att stå der och knarra som en gammal osmord dörr.

Smeden runkade betänksamt på hufvudet och mumlade några oqvädingsord, men bestälde

dock in två glas af den begärda drycken, klingade med trollgumman som nu lofvade att lycka och medgång skulle följa honom, och gick så sin väg.

Kajsa stannade qvar tills hon gjort af med hela marken och ännu ett par till, som hon lyckats tillnarra sig af de halfdruckna karlar, hvilka jemte henne befunno sig i boden.

Slutligen hade det lidit långt på natten. Ljuset på kakelugnskransen brann i pipan och förmådde knappt kasta några dunkla strålar i det af rök och petroleumångor uppfylda rummet, och bodens välvilliga värdinna hade flere gånger uttalat sin önskan att få blifva ensam.

— Hvad står du der och suras? utbrast Troll-Kajsa, stapplande fram till en äldre, allvarsam man, som stod lutad mot en vägg. Har du ännu icke lärt dig läsa den hemlighet som står skrifven i bägarens botten? Jag skall säga dig, att hvarje ting har sin hemlighet och vinets hemlighet är glädjen.

— Du ljuger gamla hexa. Vinet gör klokt folk till dårar, det är ett förbannadt gift! svarade mannen som tycktes ha dåligt ölsinne och stötte så häftigt till gumman, att hon snafvade

och föll öfver den närstående sirapskannan, hvars innehåll hon till stor del fick öfver sig.

— Så söt har du säkert aldrig förr varit! skrattade karlen, men Kajsa hörde det ej, och ehuru rusig hon var vaknade dock tanken på det sjuka barnet hos den gamla hexan. Med jämrande röst berättade hon om den arma lilla, och den godhjertade handelsfrun skänkte henne ett stop mjölk och några hveteskorpor att föra hem åt barnet, som genom sitt vänliga sätt förvärfvat sig många vänner i trakten.

Med dessa skatter gömda under den trasiga ylleduken raglade den hemska gamla hem i den mörka höstnatten.

II.

Det var dagen efter nyss skildrade händelser. Qvällens skuggor hade redan sänkt sig öfver nejden och den korta höstdagen var tilländalupen.

På herrgården Wuorila, som låg ungefär en verst från den omtalade bykrogen, stod det sorgligt till. Hvita lakan hängde för fönstren och alla gardinerna voro nedfälda.

I ett litet rum brann ljus. På en hvit bädd

låg derinne ett barn med slutna ögon och marmorbleka kinder. En stilla frid låg utbredd öfver de stelnade dragen och de små aftärda händerna voro sammanknäpta. Anden hade lemnat den bräckliga kroppshyddan; dödens engel hade nyss flugit genom rummet och tagit barnets själ med sig. Derför var det nu så tomt och dystert derinne.

Vid sidan af den lilla döda stod en gråtande qvinna, barnets mor, fru af Silfverkrona. Det var en ståtlig, högrest gestalt som nu skakades af förtviflans skärande smärta. Dragen kunde tvifvelsutan kallas vackra och regelbundna, men de tunna läpparne voro hårdt sammanslutna, och till och med i detta ögonblick hvilade ett bittert, nästan hånfullt drag öfver det tårdränkta ansigtet. Det var ej en sorg som gjorde sinnet vekt och hjertat ödmjukt. Nej, dessa tårar liknade snarare det regn man ibland ser falla om vintern, och hvilket ögonblickligen förvandlas till is.

Fru af Silfverkrona emottog ej denna pröfning med ett mildt och undergifvet sinne. Hon ville återfordra sitt barn, ansåg det orättvist af försynen att hafva beröfvat henne detsamma, och utfor ständigt i häftiga förebråelser mot läkaren som ej räddat hennes dotters lif. Flickan

hade ännu i går afton varit så liflig och sett så lifskraftig ut, men nu låg hon der stum, kall, orörlig. Den omsorgsfullaste vård hade man egnat henne och samvetsgrant följt läkarens alla föreskrifter, men han måste naturligtvis ha gjort sig skyldig till något misstag . . . Och fru Silfverkrona klagade högt.

Vid dörren stod en ung man som såg ut att vara omkring tjugutre år gammal och betraktade henne med undrande blickar. Ett tänkande uttryck låg utbredt öfver hans intelligenta drag, ögonbrynen rynkades ofta som af missnöje, och tid efter annan strök han det ostyriga håret från pannan.

Slutligen gick han fram till fru Silfverkrona och sade med fast ehuru dämpad röst, i det han vänligt lade sin hand på hennes axel:

— Se så, faster, gråt ej mera. Din förtviflan kan väl ej störa den lillas frid, men det vore bättre för dig sjelf om du kunde lugna dig och vara tacksam öfver att hon nu sluppit sina plågor.

— Låt mig vara, Axel! svarade den gråtande frun häftigt, dragande sig åt sidan. För en så kall natur som din går det an att se ett lik utan att rygga tillbaka, men för en förtviflad mor, som sörjer och älskar . . .

— Hvad är att älska? afbröt den unge mannen ifrigt. Är det att uteslutande tänka på sig sjelf, som du gör, och att för sin egen glädje vilja återkalla ett litet väsende till qval och lidande? Jag tror det ej. „Moderskärleken är menniskoslägtets ädlaste känsla, den enda som i alla öden står färdig att gifva allt och fordra intet“. Bure du denna tanke i hjertat skulle du glädjas öfver den frid den lilla vunnit. Se huru lugnt hon hvilar! Det kära lilla ansigtet förvrides ej mer af de gräsliga plågorna.

— Du är bra kall och underlig, Axel, som har hjerta att stå der helt lugn och hålla långa tal, svarade fru Silfverkrona. Hvad rör det dig, att jag förlorat mitt enda barn!

— Rör det mig ej? utbrast den unge mannen sorgset, i det en klar tår skimrade i hans öga. Sorgen gör dig orättvis, kära faster. Du vet mer än väl att jag höll af barnet och att din lilla dotter ofta sökte sin tröst hos mig, då du ej sjelf förstod dig på att leda henne, eller då du lät henne orättvist lida af ditt häftiga, nyckfulla lynne.

I upprörd sinnesstämning lemnade han rummet, men den förtviflade modern stannade qvar och grät utan att låta trösta sig.

I gamla Kajsas torftiga koja sprakade en munter brasa. Gumman satt och spann och på en pall vid hennes fötter satt lilla Helmi och knaprade begärligt på en af de skorpor den goda handelsfrun skickat henne. Det var ett vackert barn om åtta år, med långt, ljuslockigt hår och ett par mandelformade ögon med ett svärmiskt, frågande uttryck. Ögonbryn och ögonfransar voro mörka och gåfvo ett drag af vemod åt det lilla ansigtet.

Den lilla flickan hade verkligen varit mycket sjuk, men så hade hon också under många dagar ej fått förtära annat än svart bröd och vatten. Mjölk, grynvälling och god sömn hade derföre nu gjort underbar verkan, och der satt nu barnet, som ej haft någon annan läkare än naturen, åter friskt och gladt vid den gamlas sida.

— Sjung en visa, mormor, eller berätta en saga! bad den lilla, smeksamt strykande gummans knotiga hand.

III.

Det var en klar vinterdag tre månader efteråt.

På den skogsstig som ledde från gamla Kajsas koja till landsvägen gick Axel Holmström,

den samme unge man vi gjort bekantskap med vid fru Silfverkronas barns lik, ledande lilla Helmi, som förtroendefullt språkade med honom, vid handen.

— Får jag då verkligen blifva för alltid hos dig? frågade den lilla. Får jag sitta i din famn, och vill du berätta vackra sagor för mig, och får jag gå i skolan hos den snälla fröken som förr?

— Ja, lilla vän, svarade den unge mannen vänligt, allt detta får du tills vidare, men nästa år tar jag dig med mig till Helsingfors och låter dig der gå i en annan skola.

— Och jag behöfver ej hos dig sköta stora, onda foglar som göra mig illa?

— Nej, men har du då gjort det förr?

— Ja, mormor brukade ofta ha ugglor, och en gång hade hon en sparfhök som bet mig i fingret då jag skulle mata den, och då släppte jag ut den, men mormor blef ond och slog mig mycket.

— Hvad gjorde mormor med sådana foglar? sporde han förvånad.

— Hon visade dem åt allt folk som kom till oss för att låta spå sig! svarade Helmi förnumstigt.

Så jollrade barnet, men den unge mannen såg tankfull ut, ehuru ett beslutsamt uttryck hvilade öfver de energiska anletsdragen. Han föreföll att vara en man som vet hvad han vill och är öfvertygad om att allt slutligen måste böja sig för hans vilja, men han var dock orolig. Han hade tagit lilla Helmi från gamla Kajsa och lofvat uppfostra henne som sitt eget barn. Den lillas silfverklara röst och hennes barnsligt älskliga väsende hade fäst hans uppmärksamhet, och nu hade han tagit henne för att efter bästa förstånd försöka utveckla hennes rika anlag och gifva henne en god uppfostran. Hemmet skulle blifva trefligare när han dit införde detta naturbarn, denna älskliga lilla sångfogel som skulle jollra bort mången ensam stund, och kanske skulle detta barn också slutligen kunna ersätta fastern det hon förlorat.

Så hade den unge mannen tänkt, men nu, vid åsynen af det glada barnet, tänkte han äfven på fasterns ojemna lynne, på alla de svåra stunder hon utan tvifvel skulle bereda den lilla, på den jemförelse modershjertat ständigt skulle komma att göra emellan Helmi och den dotter hon förlorat, och ju längre den unge mannen reflekterade, desto mer öfvertygad blef han om att jem-

förelsen alltid, huru älsklig hans skyddsling än var, skulle komma att utfalla till hennes nackdel. Huru lätt tilldelar ej en svag mor ett bortgånget barn alla möjliga och omöjliga fullkomligheter, och huru mycket hade han ej fått bedja sin faster, innan han lyckats förmå henne att åtminstone för någon tid åtaga sig vården om det främmande barn han beslutat taga i huset.

Och han kastade en lång, allvarlig blick på den lilla, som hade han varit osäker om han beredde hennes lycka eller olycka genom att föra henne med sig.

Axel Holmström var egare till det stora godset Wuorila, beläget vid en täck insjös strand. Modern hade dött vid hans födelse. Fadern, en duktig jordbrukare och dertill ifrig jägare, hade på en björnjagt ådragit sig en häftig förkylning och i följd deraf aflidit.

Fru Emelie af Silfverkrona, Axels enda faster, som var enka, hade allt sedan hans fars för fem år sedan inträffade död bott på Wuorila och varit värdinna i hans hus. Någon varm sympati förenade ej dessa två hvarandra så fullkomligt olika karakterer, men de hade dock funnit sig rätt väl tillsammans, isynnerhet så länge hennes dotter lefde, ty Axel hade ofta i den lillas vän-

liga smekningar funnit ersättning för fasterns dåliga lynne. Han skulle nu snart resa in till Helsingfors, der han för sina medicinska studier vistades om vintern, men han ville så väl för fasterns som för sin egen skull skaffa en ny liten solstråle i hemmet, och bland alla de många barn han sett i Wuorilas folkskola hade intet behagat honom så mycket som den ljuslockiga Helmi.

Fru af Silfverkrona hade ett bittert sinne och var sällan nöjd. Ingen kunde vara henne fullt i lag, och icke ens mot Axel, som det dock låg i hennes intresse att hålla sig väl med, lyckades det henne alltid att antaga ett vänligt sätt och lägga band på sitt lynne.

Axel kunde ej fördraga att någon oförtjent klandrades, och han ansåg det fegt att fälla ofördelaktiga yttranden om frånvarande personer, något som fastern ofta nog lät komma sig till last.

Medan Axel Holmström försjunkit i grubblerier och Helmi muntert sjungande hoppade vid hans sida, hade de småningom kommit ut ur skogen och stodo nu vid Wuorilas stora trappa.

Axel böjde sig ned och kysste den lilla flickan på kinden, sägande i smeksam ton:

— Sjung ej mera nu min lilla sångfogel

men kom in och nig snällt för den fru du strax skall få se.

Och ledande barnet vid handen inträdde den unge mannen i sitt hem.

IV.

Många år hade förflutit. Det var åter vinter, men nu en kulen vinterafton.

I det trefligt möblerade förmaket på Wuorila sutto fru Silfverkrona och den sjuttonåriga Helmi. Af det glada barnet hade blifvit en blomstrande ungmö. De vackra ögonen voro de samma, men uttrycket hade blifvit mera svärmiskt, och öfver de ungdomliga dragen hvilade ett längtansfullt uttryck.

Helmi hade fått sin uppfostran i Helsingfors, men Wuorila skulle hädanefter blifva hennes hem. Detta behagade ej den unga flickan. Förhållandet mellan henne och fru Silfverkrona var icke godt, och hade aldrig varit det. Det hade gått alldeles som Axel förutspått. Den fordrande gamla damen hade icke varit nöjd med det främmande barnet, och år efter år, hvarje gång den lilla flickan kom hem till ferierna, hade hon yttrat:

„Ack, om min egen dotter lefvat! Hon skulle nu varit lika gammal som Helmi, och säkert mycket mera utvecklad och . . .“ Meningen slutades vanligen med en tung suck.

Helmi å sin sida iakttog ett artigt, men stelt och kallt sätt mot fru Silfverkrona. Det hade gått för sig att under ett par månader af året vistas i den otillgängliga, nyckfulla fruns närhet, men att hela året nödgas göra det föreföll den unga flickan nästan outhärdligt.

Helmis enda tröst då hon kände sig ensam och sorgsen var att gå till pianot och sjunga, ty endast i toner kunde hon gifva sina vexlande känslor luft. Men också denna tröst var källa till en ny sorg. Helmis högsta önskan var att få utbilda sin röst och studera musik; hon kände att hon ej sjöng rätt och det plågade den musikaliska flickan.

Axel Holmström eller „farbror Axel“ som hon kallade honom var god och vänlig emot henne, men han förstod henne dock icke. Han hade ej uppfattat hennes brinnande håg att egna sitt lif åt konsten, att utbilda sig till sångerska. Han tyckte att hon sjöng bra nog för att roa honom. För andra behöfde hon ej sjunga.

Den unga flickans ögon fyldes af tårar, och

arbetet sjönk ur hennes hand. Oaktadt fru Silfverkronas förebrående blickar kunde hon ej längre uthärda att sitta stel och tyst vid den stränga tantens sida. Hon steg upp och gick in i den invid förmaket belägna mörka salongen, slog upp pianot och sjöng en vemodig sång. För en lyssnande föreföll den lilla folkvisan som en mängd silfverklara perlor, liknande de daggdroppar man om sommaren ser hänga i blommornas kalkar. För den unga flickan sjelf kändes hvarje ton som en ur hjertats djup utgjuten tår.

När visan var slut steg Helmi upp och gick till fönstret. Nattsvart mörker mötte der ute hennes sökande blick, och lika mörkt såg det ut i hennes själ. Hon hade ingen väninna att meddela sig med, men hon var äfven mycket olik de flesta unga flickor. Det enda jemnåriga sällskap Helmi hade var kronofogdens dotter, som stundom med sina föräldrar kom till Wuorila, men denna unga dam behagade henne ej.

Helmi hade en medfödd motvilja för allt som hade äfven det aflägsnaste sken af hyckleri eller förställning. Kronofogdens dotter som var läserska förde alltid samtalet på religiösa ämnen, och förebrådde Helmi hvar gång de råkades att hon ej oftare kom och hörde på den nye adjunk-

ten, vice pastor Olivelöfs, föredrag öfver syndens herravälde öfver menniskornas själar, om den eviga fördömmelsen o. s. v. Endast genom denne utvalde Herrans tjenares bemedling kunde man erhålla själsfrid och ro, försäkrade hon. Helmi deremot hade den föreställningen, att en hvar efter bästa förmåga sjelf måste söka sig fram till Gud, och att ingen kan leda oss till Honom.

Fru af Silfverkrona lyssnade gerna till kronofogdedotterns salvelsefulla tal, men på Helmi gjorde dessa samtal ett så plågsamt och obehagligt intryck, att hon helst lemnade rummet. Hon viste ju af erfarenhet att dessa af den „sanna tron“ genomträngda damer, så snart de lemnat det religiösa området, skulle komma att fälla hårda, skoningslösa yttranden om sina medmenniskor.

Farbror Axel hade hon alltid hållit af, och samtalen med honom hade skänkt henne stor glädje och mycket utvecklat hennes förstånd, men på sista tiden hade hon helst undvikit honom emedan han förefallit henne så förändrad. Den gamla, faderligt förtroliga tonen var borta; hans sätt mot henne var ej mera en farbroders, det hade mera tycke af en tillbedjares, och det gjorde henne gränslöst ondt. Anhölle han om hennes hand, skulle den stora tacksamhetsskuld i hvil-

ken hon, det fattiga barnet som han skyddat och skänkt bildningens välsignelse, stod till honom, förbjuda henne att gifva honom ett afslag. Och dock, skulle hon väl kunna göra honom lycklig då hon ej visste om hon älskade honom? För att få veta det måste hon först pröfva sitt hjerta, måste skaffa sig någon erfarenhet af lifvet och menniskorna. Huru skulle det väl dessutom gå med den kära sången om hon gifte sig? Då finge hon säkert aldrig tillfälle att utbilda sin röst och förvärfva sig en djupare inblick i den sköna, herrliga konsten ...

Den unga flickan kastade sig i en länstol och gömde ansigtet i händerna.

— Sjung en visa, lilla Helmi, bad i detsamma en manlig röst.

Hon spratt till.

— Farbror Axel! Snälle farbror bed mig icke sjunga i qväll! bad hon.

— Vill du verkligen ej glädja mig med en enda liten visa, t. ex. „Tuoll' on mun kultani"? upprepade han i smeksam ton.

— Ack nej, men vill farbror höra en liten saga, som jag skref i går qväll?

— En saga? sporde han förvånad. Skrifver

du sagor? Det hade jag ingen aning om. Kom in till mig och läs upp den för mig.

— Gerna.

Helmi gick in i sitt rum efter det lilla manuskriptet. Derpå återvände hon genom salongen och öppnade dörren till ett trefligt arbetsrum med gröna möbler, bokskåp kring väggarna och midt på golfvet ett stort rundt bord, der en mängd tidningar och böcker lågo, och kring hvilket några beqväma hvilstolar voro ställda. I taket hängde en med grön skärm försedd lampa som spred ett dämpadt, angenämt sken kring rummet.

I en gungstol vid bordet satt Axel Holmström rökande en cigarr. Han hade fått ett mera manligt utseende än för nio år sedan, och det energiska draget kring munnen hade blifvit mera markeradt. Äfven öfver *hans* ansigte hvilade ett längtansfullt uttryck, och när dörren öppnades och den unga flickan inträdde, sprang han med en ynglings liflighet emot henne, utropande:

— Välkommen, förtjusande blåstrumpa! Slå dig nu ned i den beqvämaste stolen.

Helmi rodnade och tog plats i en länstol.

— Om farbror har tålamod att höra på min obetydliga saga . .

— Jag riktigt längtar att göra bekantskap med ditt förstlingsförsök som författarinna, svarade han uppmuntrande.

Helmi såg orolig ut, lik en person som riskerar hela sin förmögenhet på ett kort och med spänd väntan emotser spelets utgång. Det lyckades henne dock att något så när bekämpa sin sinnesrörelse och med fast röst uppläsa

Sagan om konungen och den främmande fogeln.

Det var en gång en konung som bodde ensam och kände sig oförstådd af alla. Kom så en qväll, då han satt försjunken i vemodiga tankar, en liten fogel långt hän från skogen, och knackade med sin lilla näbb på hans fönsterruta. Kungen öppnade och betraktade undrande den främmande fogeln.

— Hvad vill du här? sporde konungen.

— Sjunga bort din sorg, och förvandla vemodet i din själ till en jubelsång öfver lifvet! svarade fogeln.

— Sjung! utbrast konungen med ett halft tviflande, halft gäckande smålöje, ty han trodde ej på sångens underbara makt, och tyckte dessutom

att den främmande fogeln, med sina enkla, grå fjädrar, ej såg ut att kunna frambringa ljufva toner.

Men konungen tog plats vid fönstret och fogeln satte sig på fönsterbrädet och började sjunga. Och dess toner ljödo så underbart längtande, vemodsfulla men dock jublande att konungen kände sig buren liksom af vingar. Han såg hvad han aldrig förr sett och hörde hvad han aldrig hört. Han förstod tonernas språk, han kände att fogeln tackade för lifvets gåfva, för förnimmelsen af ljus och skugga, för rosiga moln och leende solstrålar, för blånande haf och små rinnande bäckar i skogen, ja för den minsta lilla blomma . . .

Och kungen glömde sin ensamhet och sin sorg. Varm och tacksam kände han sig, och gick med strålande ögon fram till fogeln och bad:

— Dröj qvar hos mig, du lilla sångerska från främmande strand. Jag vill gifva dig en gyllene bur, värma dig med min kärlek och mig allena skall du tillhöra, för mig allena skall du sjunga!

Men fogeln nekade. Den lofvade att ibland komma igen, sjunga för honom när han var sorg-

sen, men sade att den icke kunde lefva uteslutande för honom, icke i den gyllene buren.

— Jag måste ega friheten, lifvets första vilkor, för att kunna besjunga naturen, för att jubla öfver att det är skönt att lefva! drillade fogeln och var just i begrepp att på lätta vingar höja sig upp i rymden, då konungen som icke tålde motsägelser störtade efter ett nät och lyckades fånga den flyende fogeln.

Veckor och månader förgingo. Fogeln satt fången i den gyllene buren, omgifven af alla jordens skatter, men den sjöng aldrig mer huru mycket kungen än bad derom. Den gömde blott hufvudet under sin matta vinge med ett trött och trånande utseende.

— Hvart längtar du hän? sporde konungen en dag sorgset, ty han älskade sin lilla fogel och hade gerna velat höra henne sjunga.

— Ut bland skogar och ängar, fält och dalar, att sjunga i den fria rymd der skaparn tronar! svarade fogeln, som nu för första gången på mycket länge drillade några toner.

— Så flyg då! utbrast han, öppnande bur och fönster. Förlåt att jag höll dig fången, men det skedde af kärlek.

— Också jag håller af dig, jublade fogeln

som nu satt på fönsterbrädet, men fritt vill jag älska, utan bojor och fängslande band! Och fogeln flög, men i konungens öga skimrade en klar tår. Han försöker aldrig mer att fånga fogeln, ty hvar gång han är sorgsen kommer den och sjunger på hans fönsterbräde. Och då fly alla onda tankar ur konungens hjerta och han fröjdas och är tacksam öfver lifvets gåfva.

När Helmi slutat sin saga kastade hon en frågande blick på doktorn. Han hade blifvit mycket blek och sade intet. Slutligen afbröt hon den plågsamma tystnaden.

— Klockan är redan öfver nio. Jag tror att tant har the i ordning i matsalen.

— Gå då ut till henne och vänta ej på mig, jag vill ej supera i qväll. Du kan sända mig ett glas the hit in.

— God natt då! hviskade den unga flickan.

— God natt!

Hon var borta.

Axel Holmström steg upp och gick häftigt upprörd af och an i rummet. Han tänkte på alla de år han haft Helmi hos sig, och ändå . . . ändå

tyckte hon sig vara en främmande fogel i hans hem och längtade bort. Han hade gjort mycket för henne, hade älskat och vårdat det värnlösa barnet under nio år, och nu när han trott belöningens timma nalkas, när han hoppats att få sluta ungmön i famn som sin älskade maka, nu vek den länge närda drömmen lik en flyende hägring från honom. Han kände sig till mods som om han förlorat något som han länge trott sig ega.

Axel skulle ej kunnat säga hvilket år och hvilken dag han första gången tänkt på att lilla Helmi en gång skulle blifva hans maka. Den tanken hade så småningom år från år slagit allt fastare rot i hans hjerta.

Den unge mannen hade under dessa år med ifver egnat sig åt sin vetenskap. I sällskapslifvet hade han föga deltagit. De aristokratiska familjer med hvilka fru af Silfverkrona var besläktad, och i hvilka hon infört Axel, behagade honom ej. Baler var han ej road af och lifvet inom Helsingfors förnäma verld hade för honom intet tilldragande. Med sin sanna, flärdfria natur kunde han ej trifvas i denna krets och hade derföre dragit sig ifrån densamma.

Mycket arbete hade hindrat honom att göra sig hemmastadd i en ny hvarföre han om vintrarne mest lefde med kamrater. De enda fruntimmer med hvilka han ibland sammanträffade voro de två gamla älskvärda damer, hos hvilka han inackorderat Helmi. Hans högsta önskan hade varit att uppfostra henne till en ädel, flärdfri qvinna. Häri hade han äfven lyckats.

Helmi var ädelsinnad, derom var han öfvertygad. Anhölle han om hennes hand finge han säkert ja. Men detta ja — vore det ej dikteradt af tacksamhetskänslan?

Doktorn tände otåligt två ljus, gick in i sin sängkammare och ställde dem på hvar sin sida om spegeln. Var han då verkligen så ful och obehaglig, att en ung flicka omöjligt kunde älska honom? Nej! Hvarföre skulle han då ej gifta sig med Helmi? Utan tvifvel skulle han snart lära henne att älska . . .

Axel Holmström blåste åter ut ljusen, gick in i sitt förmak och började gå af och an på golfvet. Tvenne makter kämpade om väldet i hans själ. Det var en hård strid, en sådan som mer än en gång i lifvet utkämpas i hvarje menniskosjäl.

Slutligen lade sig ett mildt uttryck öfver den starke mannens drag, och han utbrast sakta men beslutsamt för sig sjelf: „Den som ej kan försaka kan ej älska.“ Derefter tog han plats vid skrifbordet och skref med stadig hand:

Min lilla Helmi!

Jag reser tidigt i morgon till Helsingfors för att ordna mina affärer, och i nästa vecka begifver jag mig till Stockholm, för att vid Serafimerlazarettet fortsätta mina medicinska studier.

Du skall följa mig till Stockholm för att så fort som möjligt söka träffa på ett passande ressällskap och derifrån begifva dig till Paris, der min önskan är att du under madame Viardot-Garcias insigtsfulla ledning idkar musikstudier och utbildar din röst.

Fönstret står öppet; fången är fri. Flyg ut i den vida verlden, du lilla sångfogel, pröfva dina vingar, jubla öfver lifvet och friheten och gör heder åt ditt finska fosterland!

Axel Holmström.

V.

Vid rue de la Montagne Sainte-Genéviève i Paris ligger den vackra kyrkan Saint-Etienne-du-Mont, hvilken så väl genom sin egendomliga yttre arkitektur som genom karakteren af sina inre ornamenter är en af den stora verldsstadens mest anmärkningsvärda byggnader.

Grundlagd i slutet af XII:te seklet vid sidan af Sainte-Genéviève, blef denna kyrka i XIV:de århundradet otillräcklig för den ökade befolkningen i dessa qvarter, och ombygdes derföre år 1517.

Den äldsta delen af det nuvarande templet, d. v. s. sidogångarne och södra kapellen, stå qvar från denna tid, hvars byggnadsstil var en blandning af korsbågen och renaissancen. Arbetet fortsattes under Henrik II och Carl IX. År 1606 uppbygdes nattvardskapellet, och kort derpå kunde den yttre konstruktionen, genom den förnämsta fasadens eller portalens uppresande, anses fullbordad.

I denna pyramidformade fasad igenfinnes mycket af så väl den grekiska som saracenska stilen. Dess grundsten lades år 1610 af Margareta af Valois, Henrik IV:s första gemål.

Portiken prydes af fyra sammansatta pelare,

hvilkas refflingar äro genomskurna af cirkelrunda lister, öfverhopade af ornamenter i upphöjdt bildhuggeriarbete.

Den del af denna fasad som mer än allt annat förtjenar att beundras, är en starkt skuggad fris, hvilken påminner om den romaniska arkitekturens blomstringsperiod.

Ofvanom fasaden reser sig ett högt, fyrkantigt torn, öfver hvilket en klockstapel är ställd, och förenad dermed ett mindre torn der trappan är belägen.

Vid inträdet i detta storartade tempel fästes blicken först vid den breda „jubé“ som skiljer kyrkans kor från dess skepp.

Jubé kallas i de gamla templen ett slags med pulpeter försedd bro, hvilken man särskildt plägade bestiga för att läsa evangelium. Ordet jubé har sin upprinnelse i dekanens sedvana att, innan han uppläser evangelium, bedja om messprestens välsignelse, inledande sin bön med orden: „Jube, Domine, Benedicere,“ etc.

Saint-Etienne-du-Monts jubé är en af de vackraste och bäst bibehållna i Frankrike.

De två trappor som leda upp till jubén förtjena ej mindre beundran; den ena af dem slingrar sig kring två pelare och uppbäres endast på

ena sidan af konsoler, den andra hänger fritt i luften.

Jubén, äfvensom de två stora ingångs dörrarne äro utsirade med fina bildhuggeriarbeten af Biart.

Predikstolen, som uppbäres af en kolossal staty, föreställande Simson, med en åsnekäk i handen knäböjande på ett omkullslaget lejon, är en af de vackraste man finner i Paris.

Få kyrkor innesluta inom sina murar så många dyrbara taflor. Bland de anmärkningsvärdaste äro: en stor allegorisk tafla af Largillière; den helige Paulus botande sjuka, af Jouvenet, och Greniers bekanta tafla, den heliga Genoveva anropande himlen att stilla en storm. I den heliga Jungfruns kapell märkes en synnerligt tilltalande duk af artisten Schnetz, en italiensk scène full af själfullt behag och djup känsla kallad: Bön till madonnan.

Många namnkunniga personer hvila i Saint-Etienne-du-Monts griftkor, bland andra Racine och Pascal, hvilkas namn stå inristade vid dörren till sakristian.

I detta ståtliga tempel ega andliga konserter stundom rum. En dylik gafs en solig efter-

middag i April år 1880 af madame Viardot-Garcia till förmån för de fattiga i detta qvarter.

Ehuru en vänlig Aprilsol ännu strålade derute var templet, och isynnerhet orgelläktaren, rikt upplyst af gaslågor. De mest framstående af den stora konstnärinnans elever skulle här, för första gången inför ett stort auditorium, försöka att göra sin lärarinna heder.

Publiken, som var ovanligt talrik, samlades på utsatt tid.

Bland mängden befann sig två unga män, som stodo lutade mot jubéns trappa ifrigt samtalande och otåligt blickande upp mot orgelläktaren, der de unga artisterna skulle visa sig. De talade svenska, den ene ledigt och med Stockholms uttal, den andre något trögt och ofta inblandande norska ord. Båda hade ett angenämt utseende, men voro fullkomligt olika hvarandra.

Svensken Albert Björkman, som såg ut att vara ett par och tjugu år, var af medellängd, spenslig och fin, med blondt hår, som krusade sig vid pannan, regelbundna drag och lifliga ögon med ett egendomligt forskande uttryck ett sådant, som icke sällan igenfinnes hos målare. Hufvudet hade denna starka hvälfning

som anses tillhöra personer med rikt känslolif och stor inbillningskraft.

Den andre, norrmannen, som föreföll att vara några år äldre, var storväxt och starkt bygd, hade grofva, men icke oangenäma drag och mörkt, rakt hår. Öfver hela hans personlighet hvilade på engång något satiriskt, godmodigt och realistiskt. Han såg ut att uppfatta saker och förhållanden just sådana de verkligen voro, och hans blick var öppen och genomträngande. Han såg omkring sig utan att påtaga några glasögon, af fantasin färgade röda, blå eller svarta, sådana, som äro i så allmänt bruk och som de fleste af oss gerna begagna.

— Tror du att vår finska sångfogel kommer att sjunga först, bror Gunnar? frågade den unge svensken lifligt.

— Nej, käre Albert. Om hon står främst i din tankes verld, är det derföre ej sagt att hennes namn skall vara det första på programmet, menade denne.

— Det är bra dumt att det ej finnes tryckta program, endast några få skrifna för de utvalde. Men vi få tacka vår lyckliga stjerna för de två fribiljetter vi fått, eljest hade vi säkert ej kunnat visa oss här, ty min börs in-

nehåller blott några kopparslantar, och jag tar för gifvet att din befinner sig i samma afundsvärda skick.

Norrmannen nickade småleende.

— Kan du tänka dig, fortsatte svensken, att hon var så hemlighetsfull i går, att jag omöjligt lyckades locka ur henne hvad hon skulle komma att sjunga.

— Det skall framtiden snart utvisa, svarade den mera flegmatiske vännen.

— Ser du, utbrast den unge målaren få ögonblick derpå ifrigt, der borta vid koret ser jag madame Viardot och vid hennes sida Gounod. Låtom oss försöka få plats bakom dem, så kunna vi kasta en blick i deras program.

De unge männen lyckades verkligen tränga sig fram till den önskade platsen och öfver axeln på den store kompositören som satt beqvämt tillbakalutad i en länstol, läsa namnen på flera sånger, men ingen af de uppträdande debutanterna voro namngifna.

— Nu får du öfva din gissningsförmåga! hviskade Gunnar Johannesen till sin vän.

— Jag har det, jag vet hvad hon kommer att sjunga! ropade svensken så högt att både madame Viardot och hennes granne vände sig

om, men deras uppmärksamhet riktades i samma ögonblick på annat håll. Konserten började i det att en ung sångerska med mild och behaglig röst uppstämde Gounods herrliga sång: Ave Maria.

När hon slutat utbrast Albert Björkman: „Nu kommer vår sångfogel!“ och i samma ögonblick syntes en ung flicka i enkel hvit klädning, långa, blonda lockar, mörka, svärmiska ögon, men något bleka kinder. Det var Helmi.

Hon sjöng den vackra sången: „Mina lefnadstimmar stupa“ af prins Gustaf. De första tonerna ljödo en smula vibrerande och osäkra, men inom kort beherskade hon rösten fullkomligt och tonerna klingade rena och silfverklara i det stora templet. Hon sjöng varmt och innerligt. När hon kom till strofen:

„Har jag, när mitt hjerta brister,
något stöd för hoppet qvar,
någon tillflykt, när jag mister
allt, hvad här min glädje var?“

gaf hon deråt ett så djupt gripande uttryck, att till och med de som ej förstodo språket uppfattade ordens betydelse. Det var med hennes

sång som fallet stundom lärer vara med de spanska flickornas att fantasin af dansrörelser och mimik kan bilda sig en med sanna förhållandet öfverensstämmande tankegång, och några få rörelser ha sålunda snart förtäljt oss sagan om ett helt lifs fröjder och sorger.

Så var det också med Helmis sång. För sydlänningen låg det något främmande men dock lockande i dessa varma, rena toner. För nordbon voro de väl bekanta. De förde tanken hem till susande furor, blånande fjärdar, smältande drifvor och flyttfoglars jublande helsningssång, när de, efter vinterns långa bortvaro, i granars och björkars toppar sjunga hemlandets lof.

Det föreföll som om den unga sångerskan känt något mera än hon i sången lät frambryta, och detta „något“ gaf känsla och fantasi fritt spelrum, och hade till följd att tonerna gjorde ett ännu mäktigare intryck. När utöfvar väl ej det hemlighetsfulla sin dragningskraft på menniskosinnet?

Sedan sången förklingat uppstod i templet några ögonblicks djup tystnad, mera smickrande för en ung debutant än de mest stormande applåder.

Fru Viardot och Gounod vexlade några ord. De unga männen förstodo att de voro nöjda.

— Hon sjöng herrligt! utbrast Albert Björkman entusiastiskt. Tror du ej, Gunnar, att hon inom få år kan bli en stor sångerska med europeiskt rykte?

— Det vet jag ej, svarade denne allvarsamt, men jag tror att hon skulle kunna skapa omkring sig ett lyckligt hem.

— Skall detta vara ett beröm! sporde vännen misstroget.

— Tag det som du vill, svarade norrmannen. Det är åtminstone det största du någonsin får höra mig uttala. Jag älskar sången, men mest vid hemmets härd. Få stora sångerskor göra der ett tilltalande intryck. Men som jag redan sade dig, är jag förvissad om att den finska sångfogeln utgör ett undantag från denna regel. Hon skulle kunna göra en man lycklig!

VI.

Ett par timmar efter nyss beskrifna konsert befann sig Helmi i ett litet varmt möbleradt förmak vid rue de la Paix, hos madame Favart, der den unga flickan inackorderat sig.

Madame Favart var en jovialisk gammal dam, en äkta fransyska som pratade mycket och gerna.

Ehuru af borgerlig härkomst hade gumman stora royalistiska sympatier, och berättade ständigt om huru mycket bättre allt var på den tiden Napoleon och Eugenie förde spiran i det kära Paris, och huru mycket stilfullare lifvet då tedde sig i alla afseenden. Likt hjelten i „Les rois en exil“ hade madame Favart varit färdig att sluta sin jordiska tillvaro med ett ljudeligt: vive le roi!

Detta var något om hvilket Helmi och hennes vänliga värdinna aldrig kunde blifva ense. Den unga finskan, entusiasmerad för republiken, fann en verklig ögonfägnad i dessa, midt emot madame Favarts fönster ofvanför en kafédörr i granna färger målade ord: Liberté, Fraternité, Egalité, hvilka deremot utgjorde gummans dagliga förargelse, så att hon gerna nedfälde gardinen för detta fönster.

Helmi hade förr stundom roat sig med att smått förtreta den gamla damen genom att ständigt åter uppdraga gardinen, men hon gjorde det icke mer sedan gumman en skymningsstund anförtrott sin unga väninna, att den ende man hon någonsin älskat, men af ett oblidt öde blifvit för alltid skild ifrån, tjenat vid Napoleons lifgarde till häst. Sedan denna stund hade en vapenhvila inträdt och politiken utgjorde blott sällan samtalsämne i den lilla salongen.

För öfrigt var madame Favart en gladlynt gammal dam, som alltid hade brådt om och tillbragte dagen vexelvis med att torka dam i rummen och gå ut i det lilla prydliga köket för att efterse att jungfru Jaquette ej finge steka hennes kära pommes frittes för hårda, eller lägga för litet sylt emellan pannkakorna. Gumman älskade ett godt bord och var aldrig så nöjd som när hon, efter att ha förtärt en delikat middag och druckit en half butelj godt rödt vin, fick slå sig ned i den beqväma soffan i förmaket och höra Helmi sjunga.

Den finska sångfogeln var en stor favorit hos den gamla frun, och den unga flickan hade äfven lärt att varmt hålla af den goda gumman, som alltid gerna öppnade sitt hjerta och sitt trefliga lilla hem för ungdomen.

Derför vågade äfven de båda nordiska konstnärerna, hvilka en gång i ett sällskap gjort Helmis bekantskap, ofta tillbringa aftnarne hos madame Favart, der tiden angenämt förflöt under sång, musik och samtal.

Äfven denna qväll hade de båda unga männen, den svenske målaren Albert Björkman och den norske författaren Gunnar Johannesen, infunnit sig för att lyckönska Helmi till hennes första konstnärsframgång.

Lifligt samtalade de unga. Albert Björkman frågade den unga sångerskan hvilka intryck hon emottagit i hans atelier, som hon föregående dag jemte madame Favart besökt, och framför allt huru hans nya tafla „Hafsfrun“ behagat henne.

Helmi som alltid sade sin tanke rent ut svarade, att taflan förefallit henne nästan lika obehaglig som Kronbergs „jagtnymf“ i nationalmuseum i Stockholm.

Detta svar framkallade en missräkningens rodnad på den unge mannens kinder. Helmi, som icke velat såra honom, sade då vänligt:

— Det är ju möjligt att mitt omdöme är falskt, men mig behagar taflan icke och jag skulle ej velat att ni målat den.

— Hvad har ni då egentligen emot min stackars hafsfru? sporde den unge mannen sorgset.

— Jag vet ej rätt . . . kanske det samma som emot Emile Zolas romaner. Händelsevis såg jag härom dagen en af dem ligga framme på bordet i en bokhandel och bläddrade deri, men efter att ha genomögnat några sidor kastade jag förtretad boken ifrån mig, besluten att aldrig mer läsa något af den författaren.

— Fröken har fullkomligt rätt, försäkrade Gunnar Johannesen, och jag har redan mången gång sagt Albert, att han tagit för stort intryck af den realism som vill insmyga sig öfverallt inom konstens verld. Och dock kan ingen i grunden vara en större idealist än min vän här, men han har tyvärr varit för mycket tillsammans med sina parisiska kamrater i Ecole des beaux arts.

— Idealismen framföder blott sköna drömbilder, utbrast Albert, derföre måste jag motarbeta min riktning ditåt. Vi konstnärer böra vara sanningsökare. Det är bättre att framställa en ful bild ur verkligheten, än ett vackert foster af vår egen fantasi.

— Och dock gör du menskligheten en större tjenst med det senare, sade norrmannen tvärsä-

kert. Är du en skicklig målare, kan du framställa den fula, jag menar moraliskt fula, verklighetsbilden så tilltalande, och kasta ett så förtrollande rosenskimmer öfver dess skuggor, att publiken kan förledas anse det osköna skönt, och då har du illa användt din talang. Det gläder mig uppriktigt, att jag funnit en bundsförvandt i fröken Helmi.

— Det gör mig ondt att ha gjort er ledsen, herr Björkman, fortsatte denna, men som ni sjelf sade: sanningen framför allt. Jag tror att den sanne konstnärens hjerta bör vara en trollspegel, som genom sin egen renhet eger förmåga att återstråla allt skönt, utan de brister och fläckar den jordiska verkligheten fäster derpå. Han bör uppsöka vackra lifsbilder och använda skuggorna endast för att låta dagrarne så mycket klarare framträda. Tänk på Fjalars ord:

„Vill du dykarns rustning nyttja,
dolda själsdjup forska ut,
blott med perlor, ej med gyttja,
kom i dagen fram till slut".

— Och låt dina qvinnofigurer blifva rena, varma väsenden, hvilkas sköna anletsdrag adlas af ett ädelt, själfullt uttryck, tillade Johannesen.

— Jag skall lägga edra råd på minnet, svarade Albert Björkman allvarligt, men sjung en enda liten sång för oss i qväll, fröken Helmi.

— Gerna.

Hon sjöng en finsk folkvisa: „Voi äiti parka ja rauka". Medan hon sjöng tänkte hon på Axel Holmström, som ej på så länge skrifvit till henne. Han skref numera blott en gång hvarje qvartal, då han sände henne penningar.

Huru gerna hade hon ej velat ha honom, sin förste, sin bäste vän, vid sin sida denna qväll. Han skulle gladt sig öfver hennes framgång i kyrkan, hon skulle sjungit för honom. Det föreföll henne denna afton, som skulle det varit ljufvare att sjunga för en person, än för en hel stor publik. Sedan hon lemnat Finland hade denna känsla mer än en gång fått magt med henne, men aldrig så tydligt som nu.

Ofta längtade hon att återse den bleke, allvarlige mannen, och mången gång hade hon i tankens verld åter genomlefvat den minnesvärda qvällen på Wuorila, då hon för honom uppläste sin saga om „Kungen och den främmande fogeln". Han var kungen och hon den främmande fogeln, som längtat att få flyga ut i den vida verlden för

att pröfva sina vingar och sjunga fritt. Nu föreföll friheten henne dock ej mer så lockande, och en bur väfd af gyllene kärlekstrådar icke längre så trång.

Men nu var visan slut och Albert Björkman öppnade dörrarne till en liten balkong som befann sig utanför salongen.

— Kom ut fröken Helmi! ropade han lifligt.

Hon följde med dröjande steg hans uppmaning.

Den unge mannen betraktade henne med varma, glödande blickar, men hon märkte det icke, ty hennes tankar voro långt borta. Hon tyckte om honom, men ej på samma sätt som han om henne. Han föreföll henne ännu mycket outvecklad, och hon såg i honom blott en begåfvad gosse, hvars rika anlag intresserade henne.

— Är ej denna ljumma sommarluft herrlig? hviskade Albert hänryckt. Tänk, fröken Helmi, der uppe i norden ha de ännu full vinter med storm och snö. Vi äro bra mycket lyckligare lottade än de. Men ni ser så allvarsam ut; hvad tänker ni på?

— Jag tänker med lappen, som mot sin vilja fördes till södern: ack om jag hade litet snö att lägga på mitt hufvud! sade den unga flickan stry-

kande de ostyriga lockarne ur pannan och blickande drömmande ut i rymden.

— Den finska sångfogeln längtar åter till sina tusen sjöars land, väl vetande att det våras der borta! sade norrmannen, som stod lutad mot dörren.

Helmi hann ej svara, ty i det samma hördes madame Favart ropa från matsalen, att ungdomen skulle skynda sig till bords, innan hennes rara pommes frittes hunnit kallna.

VII.

Aprilsolen kastade sina sista strålar in genom det spruckna fönstret i gamla Kajsas ensliga koja. En sakta eld brann i spiseln. Gumman låg i sängen med slutna ögon och andades tungt. Vid hennes sida stod Axel Holmström hållande hennes hand i sin och tydligen räknande pulsslagen. Han såg allvarlig och betänksam ut, lik en läkare som säger till sig sjelf: här kan min konst intet mer uträtta!

Så förgick ungefär en half timme. Då uppvaknade gumman plötsligt och kastade en för-

virrad blick omkring sig, men vid åsynen af Axel Holmström utstötte hon ett vildt skri och satte sig upp i sängen.

— Ut! ut! ropade hon, höjande den knotiga handen hotande mot den unge mannen. Bort här ifrån du bedräglige, svekfulle man, du huggorm, som gjutit ditt gift i dufvans oskyldiga blod. Ut!

Hon ville störta ur sängen emot honom, men föll maktlös tillbaka på bädden.

En plötslig blekhet betäckte Axel Holmströms kinder.

— Jag måste hafva reda på hemligheten i denna qvinnas lif, sade han för sig sjelf, jag måste det för Helmis skull!

Han tog en flaska ur fickan och göt utan svårighet några droppar af innehållet i gummans halföppna mun.

Den lugnande vätskan gjorde snart önskad verkan, och då den gamla nu öppnade ögonen hade de ett förståndigt tänkande uttryck.

— Hvarför är ni ond på mig? frågade Axel, vänligt fattande hennes hand och sättande sig på sängkanten. Jag har aldrig gjort er något ondt, och har dessutom befriat er från all om-

sorg om lilla Helmi. Hon är nu i Paris och lär sig att sjunga der borta.

— Sjunga! Det är bara satans tyg. Snart får hon väl då sjunga som jag i tiden:

Och ormen bet så tärnan, men hur mycket än hon ber
blir giftet qvar, och aldrig kan hon bli en dufva mer.

Den starke mannen ryste ofrivilligt.

— Tänk på, att ni snart är i behof af den eviga barmhertigheten och var ej så bitter mot edra medmenniskor! varnade Axel. Om någon bedragit er måste ni nu egna honom en förlåtande tanke, ty det heter: „Dömmer icke, så varden I icke dömde“. Ni har säkert lidit nog af edra bittra tankar, ty hvarje synd hämnar sig sjelf i samvetets anklagelser, i en smärta i vårt väsens innersta djup, som är mera förfärlig än något helvete kan blifva. Låt lidandet höja er själ till Gud.

— Gud! hånlog den gamla. Honom har jag ej känt sen min tidigaste ungdom. Han tål ej sådana förtappade varelser som jag. Hans röst talar i mitt eget hjerta, och det fördömmer mig —

— — — — Dina drag äro mig på en gång förhatliga och kära, sade gumman dröjande.

— Berätta mig ert lifs saga.

— Dig! utbrast den gamla. Nå ja, hvarför icke. Du har stämt mig vekt.

Hon satte sig upp i sängen. Axel hjelpte henne och satte en kudde bakom hennes rygg.

— I min första ungdom var jag en vacker flicka, började gumman. Det har ni väl nu svårt att tro, men det var dock fallet. Min far var skeppare och vistades ständigt på resor. Min mor lefde i små omständigheter i Åbo.

Jag hade föga lust för arbete, men min håg stod till scenen hvarför jag snart sökte och fick anställning hos en kringresande teaterdirektör och uppträdde inom kort i stora roller. Kanske hade jag blifvit något stort om mitt svaga sinne kunnat emotstå frestelserna, men jag dukade snart under för dem.

Vår trupp uppehöll sig under en längre tid i Helsingfors och jag uppträdde ofta der. En vacker herre gaf mig hvarje afton en blombukett och öfverhopade mig med smicker. Han lyckades snart vinna mitt unga hjerta. Det var er farfar. Han var lång och storväxt som ni. O, hvad jag älskade honom! Aldrig kunde jag neka

honom något; jag lämnade för hans skull teatern. Han försäkrade mig om evig trohet och kärlek och lofvade göra mig till sin hustru, men efter ett års förlopp öfvergaf han mig, sade sig vara förlofvad med en slägting och erbjöd mig en större penningesumma.

Jag kastade penningarne efter honom. Aldrig kunde jag förlora intrycket af denna stund! Jag hade varit en godhjertad flicka, men han gjorde mig till en djefvul. Hvarje ädlare känsla slocknade i min själ, och jag svor, att otaliga män skulle genom mig lida de afgrundsqval jag led för hans skull. Och jag höll ord. Snart fick jag åter anställning vid en teatertrupp och for med den öfver till Sverige. I hvarje stad gjorde jag något ondt; jag hycklade kärlek och bedrog när och hvar jag kunde. Mången man har för min skull gått under.

— Har ni haft några barn? sporde Axel, som var otålig att få höra något om Helmi.

— Jag fick en dotter med en svensk grefve. Hon gifte sig vid sjutton års ålder med en äfventyrare, men dog efter ett års förlopp, då hon gaf lifvet åt Helmi. Hennes man for till Amerika, och jag har sedan aldrig hört af honom.

Kort efter lilla Helmis födelse — jag var

då närmare femtio år, men med tillhjelp af smink och sot ännu ganska vacker — fick jag kopporna och blef ful, ful som en nattuggla, hi, hi, hi, och utfattig, ty skönheten hade varit min guldgrufva, men jag hade lefvat som om hvar dag varit den sista, utan att någonsin tänka på att spara. Då flyttade jag till Finland med barnet och bosatte mig här. Lifvet har i många år varit mig ett helvete. Jag längtar efter frid, men mitt hjerta fördömmer mig och säger att jag blott förtjenar straff.

— Öfverlemna dig förtröstansfullt åt Gud, sade Axel mildt, och kom ihåg, att han är större än ditt stackars hjerta.

Gummans ögon hade slutit sig under dessa ord. Endast en muskelryckning förspordes — och de förtorkade anletsdragen voro för evigt stilla. Gamla Kajsa var död.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Några timmar efter nyss skildrade händelse gick Axel Holmström af och an öfver golfvet i sitt arbetsrum.

Han var mycket blek och såg uppskakad ut. På bordet låg ett öppet bref; kuvertet bar Paris poststämpel. Det var dock icke från Helmi, men från en gammal vän till Axel, som vistades der,

och som då och då lemnade honom underrättelser om hans skyddsling. Dessa meddelanden hade aldrig varit annat än högst tillfredsställande och för henne fördelaktiga. Han fick veta att hon gjorde stora framsteg i sång, att madame Viardot var intresserad af sin elev, att alla som kommo i beröring med henne funno behag i den unga finskans tilltalande yttre och varma, vinnande väsende. Hvarför var han då i dag så sorgsen? hade brefvet innehållit något obehagligt, eller var han under intryck af den plågsamma scenen i gamla Kajsas koja?

Måhända var det sistnämnda till någon del fallet, men brefvets innehåll var dock egentliga orsaken till hans förstämning.

Omedvetet hade han invaggat sig i det hoppet, att Helmi en dag frivilligt skulle återkomma, att den främmande fogeln skulle flyga hem och knacka på den ensamme kungens fönster och säga honom, att hon hädanefter ville blifva hans egen lilla sångfogel.

Ett personligt, mäktigt, i och för sig berättigadt begär efter lycka hade under sista tiden gjort honom döf för förståndets varnande röst. Han hade hoppats hvad han önskat, och trott

att Helmi med vårens vindar skulle återkomma till Wuorila, ehuru intet berättigat honom till denna tro.

Och der låg nu det ödesdigra brefvet. Der stod något som ingjutit bittra känslor i hans själ och drifvit hopp och glädje på flygten. Den gamle vännen skref att han hört sägas det Helmi skänkt sitt hjerta åt en svensk målare vid namn Björkman, som i Ecole des beaux arts utbildade sin talang, och att han dagligen besökte henne.

Timme efter timme gick Axel af och an utan rast och ro. Han knöt stundom hotande handen och drack ibland ett glas vatten. Dessa voro de enda yttre tecknen till hans sinnesrörelse, men i hans själ brusade det som på ett stormupprördt haf, medan hans sköna dröm om lycka klagande sjöng sin dödssång.

Djupt ligger den böjelse rotad i vår natur att främst ställa våra egna önskningar och förhoppningar, och denna böjelse förleder oss ofta att glömma sjelfförsakelsens gudomliga lag. Men Axel glömde den icke länge. Med lugnet återvände de ädla tankarne och den beslutsamhet som var honom egen.

Han beslöt att genast fara till Paris och taga reda på förhållandena. Älskade hon den

svenske målaren — nåväl! då ville han göra allt hvad i hans förmåga stod för att de unga så snart som möjligt måtte kunna förena sig.

— Den som tålmodigt arbetar för andras väl, befordrar derigenom sin egen lycka! sade Axel sakta för sig sjelf, i det han gick till hvila.

Men dagen hade längesedan grytt innan sömnens barmhertige gud tillslutit hans trötta ögon.

VIII.

Det var ett par veckor efter den konsert der Helmi vunnit sin första konstnärsframgång.

Vårsolen kastade sina strålar in i madame Favarts trefliga lilla förmak och tycktes med synnerlig förkärlek låta dem hvila på ett ungt par som satt der: Helmi och Axel. De hade funnit hvarandra och voro lyckliga.

Sedan några dagar voro de förlofvade. Helmi hade vid den oväntade åsynen af sin barndomsvän och välgörare visat en så liflig glädje, att han genast börjat betvifla sanningen af vännens

yttrande angående hennes kärlek till den svenske målaren.

— O, hvad jag längtar hem! hade hon sagt få ögonblick efter hans ankomst, och derpå hade hon sakta tillagt:

Den främmande fogeln vill sjunga för den ensamme kungen. Hon skall aldrig mer finna sin bur för trång, om han blott åter vill släppa in henne dit.

Derpå hade han slutit henne i famn och så var hon hans, hans i lif och död.

Huru det jublat inom honom kan blott den veta, som eger den sköna förmågan att älska.

Han hade sagt, att buren alltid skulle stå öppen för henne när hon ville. Han hade haft kraft och mod att varna henne och fråga om hon verkligen trodde sig utan saknad kunna lemna sin konstnärsbana.

— Nej, Axel, jag ämnar aldrig upphöra att vara konstnärinna, hade hon leende svarat, ty jag tror att huslig lycka är på visst sätt ett konstverk, som säkerligen i sin högsta fulländning ej kan utföras utan verkligt konstsinne.

— Du har rätt min älskling, slutade han förtröstansfullt, jag har alltid tänkt högt om konstnärsnaturer och aldrig delat den allmänna

fördomen, att de ej äro skapade för hemmets härd. Jag tror snarare, att en konstnärinna har skarpare öga för lifvet i alla dess skiftningar, och att hennes blick bättre än en oinvigds uppfattar allt det goda och sköna inom hemmets lilla verld. Sångens herrliga gåfva verkar förädlande på själen och vidgar synkretsen. Den lär oss att se det stora i det lilla.

— Ja, Axel, och den nordiska sångfogeln sjunger bäst och helst vid hemmets härd. Hennes högsta konstnärsfröjd — vill du veta hvad den är?

— Nå?

— Att bereda den mans lycka som hon älskar.

Då hade en klar tår glimmat i hans öga och han hade känt sig underbart lycklig och tacksam.

Nu sutto de och samtalade om sitt bröllop, som de beslutit skulle försiggå nästkommande vecka. Som resande i Paris kunde de låta lysa för sig alla tre gångerna på en söndag och sedan skulle vigseln förrättas och bröllopsmiddag ätas hemma hos madame Favart. Det var så den goda gummans önskan och de ville ej motsätta sig den. Aftonen skulle de tillbringa i Boulognerskogen och jemte de få gästerna supera på något utvärdshus, hvarefter de nygifta med nattåget skulle

lemna Paris, göra en tur till Schweitz på en månad, och sedan återvända till Wuorila, som skulle blifva deras hem.

Fru af Silfverkrona, som i längden funnit landtlifvet alltför enformigt och längtat att lefva bland sina förnäma slägtingar, hade för ett år tillbaka flyttat till Helsingfors, sedan Axel lofvat att till henne utbetala en årlig pension.

Detta var en angenäm nyhet för Helmi, som skulle funnit det obehagligt att i annat fall blifva värdinna i ett hem, der den fordrande tanten förr fått herrska med oinskränkt makt.

Vidare omtalade Axel, att en ny kronofogde kommit till socknen med en söt ung fru, som säkert skulle blifva Helmi ett angenämt sällskap, och att vice pastor Olivelöv blifvit utnämd till predikant i Helsingfors.

Längre hann han ej komma i sina berättelser, ty de blefvo afbrutna af madame Favart. Som ett yrväder kom gumman in i rummet och öfverhopade dem med en störtsjö af frågor rörande bröllopsmåltiden. I hvilken ordning skulle rätterna serveras? Huru många borde de vara till antalet, o. s. v.

Axel bad gumman gifva sig till freds några

minuter och sade sedan på sitt lugna sätt, huru han tyckte att allt borde ordnas.

— Men vinerna? afbröt den goda frun oroligt.

— Dem skall jag sörja för, försäkrade han. Jag skall hemta hem några flaskor champagne, god xeres och likörer.

— Och några flaskor Chateau Margeau! tillade madame Favart beställsamt.

Medan dessa vigtiga frågor afgjordes mellan de trolofvade och deras vänliga värdinna vid rue de la Paix, försiggick en vida stormigare scen i Albert Björkmans lilla atelier i sjette våningen af ett hus, beläget vid en smal gata i närheten af Seinen.

Stor oordning herrskade i rummet, som i tiden varit fotografi-atelier och fick sitt ljus från det af en stor glasruta bestående taket.

På väggarna hängde kopior af mästares taflor och små originalarbeten om hvarandra. På den förnämsta och ljusaste väggen hade en enda stor tafla: „Hafsfrun“ fått plats, ett arbete på hvilket den unge konstnären nedlagt mycken möda och som han ämnat exponera; derom kunde dock numera ej blifva fråga, ty konstverket var totalt förstördt. Duken var på flera ställen sönder-

rifven och hafsfruns mjukt tecknade hvita barm här och der öfverstruken med svarta kolstreck. Ögonen voro utstugna och de toma hålorna sågo hemska ut. Taflan gjorde ett högst obehagligt intryck och föreföll nästan vidrig, om man fäste sig vid det på en gång fängslande och dock så lidelsefulla draget kring qvinnofigurens mun, som ännu befans oskadad.

Här och der på golfvet lågo några halfutförda utkast i svartkrita i sällskap med en mängd cigarrstumpar och tändstickor.

Af möbler funnos i rummet endast en säng, en gungstol, ett par stolar och ett bord. Den unge målaren satt vid fönstret och blickade med ett stelt, frånvarande uttryck ut i rymden.

Länge hade han suttit så då det knackade på dörren. Han märkte det ej och den ankommande öppnade och steg in.

Vid ljudet af steg spratt målaren till och vände sig om.

— Johannesen!

— Ja, svarade vännen, men hvad tusan går åt dig? Du ser alldeles förstörd ut. Och hvarför har du tygat till din tafla på det der sättet? Den ser ju ut som hade fan sjelf sparkat till den med jernbeskodda klackar.

— Hon är förlofvad! sade Albert med dof röst, utan att bry sig om att besvara någon af de framstälda frågorna.

— Jag vet det, svarade Johannesen, lugnt tagande plats i gungstolen, och denna glädjande tilldragelse är just anledningen till mitt besök, ty jag ville komma och se om du skulle bära slaget som en man eller som en skägglös pojke, hvilken genast är färdig att skjuta sig en kula för pannan så fort han märker att den stjerna som först tjusat hans blick sitter för högt för att kunna nås af honom. Mitt sista antagande tyckes hafva mest skäl för sig. Du ser mig i sanning ut att redan ha sagt farväl åt lifvet, återstår således blott att skaffa dig en pistol.

— Gunnar! utbrast Albert Björkman, häftigt uppspringande från stolen, jag tål ej att du skämtar öfver mina heligaste känslor.

Det satiriska leende som ett ögonblick lekt kring norrmannens läppar försvann ögonblickligen.

— Min vän, sade han hjertligt, jag förstår hvad du känner, men jag vill att du skall bemanna dig. Vi konstnärer måste redan tidigt lära oss att ej betrakta sorgen, vår stränga men trogna ledsagarinna genom lifvet, med alltför

oblida blickar. Hvad är väl vårt lif annat än en fortsatt strid mot lifvets vedervärdigheter! Vi få lida mera än andra, men vi känna i de flesta fall också varmare och djupare. Oss är gifvet att varda mycket lyckligare och mycket olyckligare än andra dödliga.

Den unge målaren svarade ej. Han kastade sig på sängen och snyftade högt.

Gunnar gick fram till honom.

— Gråt, min stackars gosse, det är bättre så. När du hunnit lugna dig skall du inse att det varit dåraktigt af dig, att insöfva dig i hoppet att en gång få kalla den finska sångfogeln din maka. Hvilken lott skulle väl du, en pojke utan ställning och med osäkra framtidsutsigter, haft att erbjuda henne? Hon har varit ditt hjertas vårdröm. Nå väl, såsom sådan bör du bevara minnet af henne som en skön, aldrig vissnande blomma.

En lång tystnad uppstod.

— Det är för att den der taflan misshagade henne som du förstört den? frågade Gunnar slutligen.

— Ja, medgaf Albert, sättande sig upp i sängen.

— Jag är nöjd att du ej exponerade taflan,

men du hade dock kunnat sälja den åt någon konsthandlare, menade den mera praktiske vännen. Säkert är du utan penningar?

— Ja; och du?

— Likaså, försäkrade norrmannen lakoniskt, men jag skall i natt skrifva en artikel till „Figaro“, som redaktören beställt af mig. För den får jag väl betalt i morgon och då bjuder jag dig på en god frukost.

— Tack! Tanken derpå skall trösta mig öfver att jag i qväll får gå hungrig till sängs. Jag hade ritat några illustrationer till en skämttidning, men jag har under några dagar varit utan all energi och derföre ej gjort några försök att få dem sålda.

— I morgon skola vi vidare tala om den saken. Lägg dig nu och försök att somna, så vaknar du i morgon med nytt mod och friska krafter. Jag kinesar hos dig i natt och skrifver min artikel vid ditt skrifbord.

— Bra. Jag skall då bädda min säng. Min uppasserska har blifvit så förbannadt slarfvig af sig på sista tiden, troligen för att hon ej fått penningar af mig på länge.

Gunnar Johannesen tände ett ljus och tog plats vid bordet.

— I nästa vecka blir fröken Helmis bröllop, sade han. Jag vet att vi blifvit bjudna och har tänkt att vi skulle sjunga en liten qvartett för henne, till hvilken jag skall författa orden. Du sjunger andra tenor och jag första bas. För andra bas och första tenor skola ett par af mina nordiska vänner med nöje sörja.

— Ja, och när jag får tid och råd skall jag måla en bättre hafsfru och fara till Finland och skänka den åt henne, svarade Albert, kastande en vemodsfull blick på sin förstörda tafla.

Snart låg den unge målaren försänkt i djup sömn. Det nu häftigt nedstörtande regnet slog mot glastaket och vännen Gunnar Johannesen satt tankfull och författade sin artikel till Figaro; men det tycktes ej blifva något deraf. Ännu långt efter midnatt stod blott en enda rad skrifven på det hvita pappersarket, och den föreföll att vara en föga passande inledning till en politisk tidningsartikel. Den lydde:

„Hon skulle kunna skapa omkring sig ett lyckligt hem.“

IX.

Majsolen strålade klart öfver Boulognerskogen och speglade sig i de otaliga vattendroppar som hängde i trädens grenar, ty det hade nyss regnat. Himlen var ännu delvis beströdd af moln, men de voro lätta, rosenfärgade, flyende skyar, som i yster lek jagade hvarandra, tills de slutligen helt och hållet försvunno från synkretsen.

På en gångstig som pittoreskt slingrade sig kring ett litet värdshus spatserade de nygifta, Axel och Helmi, arm i arm. De kastade då och då varma blickar på hvarandra, men sade intet ty den högsta lycka är utan ord.

Medan de så gingo, kommo plötsligt fyra unge män ut på värdshusets balkong och stämde upp en qvartett på den tilltalande melodin „Källan“, Helmis älsklingsvisa. Det unga paret stannade och lyssnade med förtjusning till den vackra, väl inöfvade sången:

Kärlek sprang ur hjertat opp,
lockad fram af sol och hopp,
och af vårens himmel blå,
lärkors ljufva sång också.

Och i ögats spegel klar
ler den skön och underbar,
skådar i dess djup sin bild,
hög och ren och ljus och mild.

Och på toners vingar så
ungdomsdrömmar byggas då;
framtiden så ljus och varm
tecknas snart i ungmöns barm.
Ömt han trycker hennes hand
segersäll i sin ibland.
Och så vänligt majsol ser
på de ungas lycka ner.

När de sista tonerna förklingat, hviskade Axel till sin unga hustru:

— Vill du veta hvad jag gjort i dag?

— Hvad då?

— Jag har inneslutit 2,000 francs i ett kuvert och skickat dem till din vän, Albert Björkman, med påskrift: „Från en konstälskare som fattat intresse för er begåfning". Då jag i går gjorde honom ett besök, föreföll det mig som hade han lidit stor brist på klingande mynt. Unga artister äro dessutom nästan alltid mer eller mindre i behof deraf.

Helmi svarade intet, men hon tryckte sin

makes hand och gaf honom en blick, så strålande af glädje och tacksamhet, att han kände sig fullt belönad.

— Nu gå vi in och supera, och sedan, min Helmi, sedan måste du taga afsked af dina vänner. Jag förstår väl att det måste kosta på dig att skiljas från dem, och jag är ej nog småaktig att derför känna mig det minsta svartsjuk. Ser du, i enhvar af de i träden glittrande vattendropparne speglar sig en sol, ehuru det blott finnes en sådan på himlen. Så är det också med kärleken. Man har blott en, men man kan gjuta ut den i flera hjertan utan att dess glans derföre behöfver blifva mattare. Du har ju gifvit mig en stor del af din, älskade?

— Hel afspeglar sig min kärlek i dig, liksom solen är synlig i hvarje droppe, sade den unga frun, varmt lutande sig till sin man.

X.

Ännu en gång uppsöka vi Helmi och Axel för en liten stund, nemligen i det ögonblick då de komma till Wuorila.

Det är en tidig Julimorgon. De ha stigit

ur resvagnen och gå till fots den sista versten till hemmet.

Långsamt ljusnar skymningen och morgondimman skingras. Bergets med natten sammansmältande massor framträda tydligare, och omkring trädtopparne skymta lätta skyar liksom rökmoln; på den spegelklara insjöns yta simma några änder, och i fjerran höres ett vallhjon locka kreaturen på bete.

Nere i dalen ligger Wuorila, inbäddadt mellan björkar och lindar, beströdt af morgonsolens klaraste sken.

Foglarne uppe öfver dem i trädtopparne, som hittils hållit sig tysta, börja nu på en gång att qvittra och sjunga, och från trädgården hämtar vinden en angenäm doft af rosor och löfkojor. Morgonen är förtrollande skön. När lyckans dryck stundom för några ögonblick tyckes klarna till kristallens renhet, underlåter ödet sällan att ingjuta en grumlande droppe. Så äfven nu, ehuru den blef af kort varaktighet.

Då Axel blickade omkring sig föreföll lifvet honom i denna stund så helgjutet skönt. Men plötsligt uppstiger en mörk rök bakom berget; den kommer från gamla Kajsas koja, och åsynen deraf för hans tanke ovilkorligen åter till den

hemska gummans dödsbädd och hennes dystra lefnadssaga.

— Är min vän sorgsen? frågar hon, fästande sig vid hans begrundande ansigtsuttryck.

— Nej, endast tacksam mot Gud för den lycka han skänkt mig, svarar han. Jag tänker på huru lycklig och rik jag nu återkommer till hemmet, och huru fattig och ensam jag ofta känt mig här under de år du varit borta ifrån mig.

— Det är dock bra att jag varit borta en tid och ej vid så unga år blef din maka, säger hon, ty då hade jag endast knnnat blifva för dig en liten leksak. Nu deremot kan jag taga del uti dina tankar och intressen, nu kan jag vara din hustru.

— Det kan du, min älskade, försäkrar han, och derför har jag längesedan insett, att det för oss båda varit bäst som skett. Nu tror jag, att vi skola få njuta en varaktig lycka, ty den är bygd på fastare grund, än fallet skulle varit för några år sedan. Vårt lifsmål skall blifva att hvar å sin sida försöka göra oss värdiga den kärlek vi hysa för hvarandra och sätta det rätta och sanna öfver allt. Då skall kärleken rena våra själar och vårt förbund blifva ett sant äktenskap.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Nu äro de framme vid trappan.

— Flyg in, min älskade sångfogel! utropar Axel förtjust. Ingen kung kan känna sig sällare än jag i denna stund.

— Och ingen konstnärinna lyckligare än jag, svarar Helmi leende. Jag tror, att den nordiska sångfogeln sjunger bäst vid hemmets härd!

Helsingfors,
Tidnings- & Tryckeri-aktiebolagets tryckeri (Heleneg. 5).
1885.

INNEHÅLL:

	Sid.
Spillror	3.
Resignation	11.
Vårstämning	19.
Stjernhof	27.
Dissonans	35.
Gengångare	41.
En god cigarr	57.
Vildanden	79.
Den första snön	91.
En nordisk sångfogel	99.

6000195454
Göteborgs universitetsbibliotek